De lanijs ⁊ phitonicis mulieribus ad illustrissimum principem dominū Sigismundum archiducem austrie tractatus pulcherrimus

De lanijs ꝛ phitonicis mu lieribus ad illustrissimum principem dominū Sigismundum archiducem austrie tractatus pulcherrimus

❧ Tractatus ad illustrissimũ principẽ dominũ Sigismun
dum archiducẽ Austrie. Stirie Karinthie ₰c. de lanijs ⁊ phi-
tonicis mulieribus ꝑ Ulricum molitoris de Constantia. studij
Papiensis decretorum doctorẽ. et curie Constãtiensis causaꝝ
patronũ. ad honorem eiusdem principis. et sub sue celsitudinis
emendatione conscriptus.

❧ Epistola.

Xcellentissime princeps ⁊ domine. dñe archi
dux colendissime. humilis Ulricus molitoris
de constãtia doctor tue celsitudini sese in obseq̃
um offert. Cũ itaq̧ superioribus annis pestis q̃-
rundã lamiarũ ⁊ incantatricũ terras tue dñati
onis inuasisse diceret. Itaq̧ cũ nõnulle tuo sub
imperio mulieres de hmõi heresi suspecte capte forent. apudq̧
torturã interrogate varia responderent. Uñ tuis ꝯsulibus varia
eadẽ de re inter se opinãtibus. vno quippe in illã. alio nempe in
aliam ptem declinante. tandẽ apud tuã clementiam mei memo
ria incidit. Itaq̧ pro insita tua auiditate veritate ꝯgnoscẽdi per
tue dignatõis ꝯsules demandatũ suscepi. vt qđ ego ea in re sen-
tirem id tue eccellentie stili officio designare nõ omitterẽ. Uerũ
q̃uis istud laboriosum ⁊ piculosum sit. laboriosum q̇dem mihi
in alijs occupato. ⁊ victũ querere curãti. piculosum ãt ꝓpter in-
uidos ⁊ detractores q̇ cũcta q̃ nequeũt imitari. nõ tñ cessant ca-
lũniari. ⁊ que ipsi sua inertia experiri nõ poterũt venenoso dente
velut seteger hircus lacerare nõ omittũt. Quãuis insup ista ma
teria ꝑclaros etiam viros in dubiũ aduocauerit. attñ dignũ ex
istimaui. quia ꝓ tua excellentia corpusculi mei mẽbra tuis obse
quijs obtines deuicta. eius etiam si q̃ sint animi vires possideas
vt dũ exterioris hois partes sese ad tua deuouent obseq̃a. debil'
quoq̧ ⁊ rudis intellect⁹ meus ad tue celsitudinis gloriã nõ dor-
miret. Opus itaq̧ pñs sub tua tuorũq̧ sapientissimoꝝ ꝯsulum
correctione. ꝑsertim clarissimi viri Conradi sturzel vtriusq̧ iurꝫ
doctoris ac tue precellentie maximi secretarij. Cuius q̇ppe cor-
rectioni hunc tractatum specialius submisi. quoniã eundẽ pristi

nis tpibus in pceptorem z magistri locū habui. Eloquētie etiā elemēta iurisqȝ sententias adhuc iuuenis ab eo suxi. hodieqȝ sugere desiderem. vt sic aggressus sum Etenī cū apud priscos oratores dyalogus plerūqȝ aliqd iocūdioris delectatiōis afferri extimatū est. idcirco pūti in tractatu p viam dyalogi immo trilogi pcedere decreui. Uerū quia multa ea de re disputatione digna cum pnido z prestāti viro Cōrado schatz huius inclite ciuitatꝭ mee Cōstantiensis pluriū annoꝝ pretore z magistratū gerente viro vtiqȝ spectato z facūdia florente recēsui. q tanqȝ pretor huiusmodi mulierū ꝓfessiones didicit. Itaqȝ ipm pūtem dyalogū seu trilogum sub tuo excellentissimo ipsiusqȝ Cōradi z meo nominibus expedire arbitratus sum. Idcirco sub benignitatis venia ad materiam accedens quasdam questiones pro claui hui⁹ materie discutiendas premisi

¶ Capitula presentis tractatus

Primo vtrū ex facto laniarū z incantatricū ac coopatōe demonū possint pnocari grādines z tonitrua in lesionem terre

Secūdo vtrū lanie z incantatrices possint adiutorio dyaboli hoībus z infantibus nocere. ac morbos eisdē inferre.

Tercio. vtrū possint hoīem coniugali in statu constitutū ad coeundū inficere z impotentem reddere

Quarto vtrum possint hominum ymagines z facies eorū in alias formas transmutare

Quinto vtrū possint sup baculū vnctū vel sup lupū vel super aliud aīal eqtare. z ad sui ꝯuiuij ludū de loco ad locum traduci vbi bibant z comedant ac mutuo se ꝯgnoscant atqȝ letenť

Sexto vtrū cum talibus maleficis mulieribus possit dyabolus incubando in forma hominis commisceri

Septimo vtrū ex tali coitu possibile sit generari filios

Octauo vtrū possint adiutorio demonū secreta scire et consilia principum reuelare ac futuros euentus predicere

Nono vtrū iusto iudicio possint tales malefice z scelerate mulieres igne concremari vel alijs penis affici

Exordit itaq3 clementissimus Sigismundus archidux au-
strie Fidelis nobisq3 dilecte doctor vlrice qm̄ ſgulari fauore ob
tua in nos merita te pſeqmur idcirco pn̄ti de materia tecū pre ce
teris disputare decreuim⁹ Ulricus Illustrissime princeps
q̄uis gr̄ū sit vt p tua in me clemētia me dignū inter disputādū
fore iudicaueris. attn̄ ecce adest Cōradus schatz pretor mee ciui
tat; vir vtiq3 ingenio prestans ꝯuersiōeq3 argutus con sodalis
meus. placet igit eius industriā hac ꝺ re prius experiri Sigis
mundus Placet nā et eūdem ꝯsilio maturū ꝯuersatiōeq3 facetū
noui Idcirco quia nobis ſmo de laniaꝝ τ incantatricū malefi-
cijs habendus erit Itaq3 querēdū primo duxi Utrū ex facto la
niarū possint puocari tonitrua pluuie et grādines Cōradus
Quāuis in hmōi difficultate q̄ etiā doctissimos viros pro dis-
cussione terreri sol3 me insciū putem. iuxta verbū socratis qui so
litus fuit dicere se hoc solū scire quod nesciret. attamen ne vide-
ar clementis principis monitis nō acquiescere loquar pauca vt
iniciū dem mouendi maiora Sigismūdus. dic igit Conra
Apud philosophū tritū est sermone puerbiū vt fama quā om-
nes famāt nō omnino perdat Fama autem ꝯmunis est ꝙ ipse
strige tonitrua τ grandines effecerit. magnaq3 dāna segetibus
et hoibus intulerint Ex confessione quoq3 eaꝝ in tortura facta
se talia fecisse et modū faciendi tradidisse cōpertū ē Sigismū
dus At ego nude fame nō intendo. facile em̄ dictū sequit vulg⁹
nec ꝯfessione torturali satiabor. cū metu em̄ tormentorū quis in
ducit qn̄q3 ad fatendū id qꝺ in rerū natura non est Uerū ea q̄
oculis nō ꝯspeximus autoritate tamē vel ꝯcludenti ratiōe pcipe
desideram⁹. nā recta disputatō autoritate et rōne ꝯcludit Ul
ricus Profecto experiētia in decidendis causis ꝯtēptibilis non
est cū experientia dicat esse rerū magistra. vt dicit in. c. vbi piculū
de elec li. vi. Unn̄ tritū est apud populares puerbiū. experto crede
rupto Sigismūd⁹ ad oñdēdū igit ꝙ lanie maleficeq3 mlieres
nihil sciāt. me istud mouet videlicet. nā si talia iste maledicte mu
lieres scirent et efficere possent non esset opus principibus tpe
belli clienticulos militesq3 cōducere qui in terras hostiū inuerēt

egrosq; deuastaret. Incendijs domos et villas cōcremarent Ue
ruz satis esset talem mulierē phitonicā aduocare eidemq; saluū
conductū adducere. ꝛ hortari q̄tenus sup hostiū terras tal' muli
er grādies fulminā et tēpestates ꝓuocaret. ac vt sic hostiū terrā
piclitare moliretur Etem̄ quia videmus ꝙ ipse talia facere non
pñt etiā si vellent Ad faciendūq; etiā si a principib⁹ (quod tamē
absit) inducerentur. Uñ inferendū censeo ipsas talia facere non
posse. Preterea ex fide habem⁹ solū deū stellaꝝ ꝛ elemētoꝝ esse
gubernatorem. q̄ legem pati sidera iubet. ꝛ qui (ſm Boetiū in li.
de ꝯsolatōne) ꝑpetua mundū rōne gubernat. stabilisq; manens
dans cūcta moueri. quō igit̄ tales mulieres adiutorio demonū
illum summū motorez (certa rōne om̄ia gubernatē) in hmōi suo
motu impedire. ꝛ in aliū motū dirigere possent Conradus
Ponderāda q̄dē est ingani principis ratō Sed nō minus pon
derandum est illud qd̄ Exodi vij. dicit̄ Nā cū ꝯuis moyses ante
faciem pharaōis regis egipti mlta signa et ꝓdigia fecisset. nihi
lominꝰ malefici etiā talia silr̄ effecerūt. q̄ incātationib⁹ suis aquā
in sanguinem ꝯūterūt ꝛ ranas sup terrā ꝓduxerūt Ecce igit̄ ex sa
cra scriptura veteris testamenti clarere. ꝙ malefici adiutorio de
monū aquas turbarūt quia eas in sanguinē verterūt: ꝛ agros ꝑ
diaq; ranis ꝯfuderūt Item in primo libro iob. c. primo legit̄ ꝙ
dyabolo ꝓcurante ventus vehemens irruit in regione deserti et
ꝯcussit q̄tuor angulus dom⁹ que corruens oppressit liberos iob
et mortui sūt Ecce ꝙ diabolus ptāte sua aerem ꝓuocauit ꝛ pue
ros oppressit Dicit̄ etiā eodē li. dyabolū fulmina ignis ꝓuocasse
Dicit eñ text⁹ ignis dei cecidit de celo. et tactas oues puerosq;
cōsumpsit Item Johā. apoca. septimo ait Post hec vidi ange
los stātes sup q̄tuor anglos terre tenētes q̄tuor vētos ne flarēt i
terrā. neq; in mari neq; in vllā arborē Et vidi aliū angelū descē
dentē ab ortu solis hñtem signū dei viui. et clamauit voce mag
na q̄bus datū est nocere terre ꝛ mari dicens Nolite nocere terre
neq; mari neq; arboribus quousq; signemus seruos dei in fron
tibus eorum Sigismundus. Doctor qui sunt illi q̄tuor ange
li quibus ait iohannes esse datum posse nocere terre mari ꝛc̄

Ulricus sunt dyaboli   Sigismūdus Appellat ne dyabolus angelus   Ulricus. ita Nā dyabolus ibidem ꝛ alibi sepius angelus dicit. quia missus a deo vt etiā ibidem dt glosa ordinaria
Sigismūdus Forte iohānes vidit hec in spū dās nobis sue visionis exempla   Conradꝰ dignissime princeps nō est opus exemplis dū res ante oculos facta existit vt audistis a maleficis coram pharaone. et a gestis iob Si igit hec facta fore leguntur Etiā et nūc fieri posse quis dubitat Ulricus de illa materia in fine ex post clarius declarabit. iam conferamus ad alia

Capitulū secūdū De nocumētis ꝛ morbis hōībus ꝛ infantibꝰ illatꝭ

Sigismundus Quia de corruptione et turbatõe elementoru3 nobis sermo fuit nõ incõpetenter querendũ duxim⁹. Utrũ etiã hoibus et maxime infantib⁹ morbos inferre. ꝛ adiutorio demonũ eisdem nocere possint Conradus Audiui a plerisq3 multe bus quõ pueris in cunabulis iacentibus varie egritudines acciderũt Nũc quippe illi puero nasus apparuit curuatus. nũc alter oculus erutus quodq3 me ledicte mulieres qñq3 ꝯprehense asserũt in torturaq3 recognouerũt ob inuidiã parentũ pueris talia irrogasse Sigismũdus Audisti ꝙ ꝯfessiõibus talibus p mertũ extortis nõ satiabor. quid igit̃ aliud rõnis vel autoritat3 in medium adducis Cõradus Iã supius in pmo libro iob habuim⁹ ꝙ dyabolus filios eiusdẽ ventũ pcurando oppressit. ꝛ mortui sũt Digneris itaq3 audire beatũ augustinũ xxi li. de ciuitate dei. c. xviij. vbi ait Prorsusq3 scriptũ est graue iugũ filios adam a die exitus de ventre matris eoꝝ vsq3 in diem sepulture. matrem oĩum vsq3 adeo ipleri est necesse vt ipsi puuli p lauacrũ regñatiõis ab originalis peccati (quo tenebant̃) vinculo soluti multa patientes nõnulli incursus malignorũ spirituũ patiantur Ecce ꝙ Augustinus sentit pueros incursus demonũ pati ꝛc̃ Item beatus Hyeronimus ad paulũ de dormitione Blesille sic ait Quid cause est vt sepe binoli et trinoli ac vbera matris sepe lactantes a demonio corrumpũtur et cetera Ecce igit̃ sacra scriptura et sanctorum patrũ ostensum esse dyabolũ habere qñq3 ptãtem corrũpendi pueros et infantes eisdemq3 nocendi Sigismũdus loquuti modo sumus de infantibus. quid igit̃ in senibus ꝛ adult3 Con. multos videmus senes claudicantes ꝛ contractos q̃ asseruerũt ex maleficio illarũ maledictarũ mulieꝝ illud eis euenisse

Sigismũdus Quid aũt sentit scriptura Conradus In legenda sanctorum Simonis et Iude legit̃ quomodo corã rege babilonie. zaroth et arphaxat malefici fuerũt ꝯstituti. qui ipsius regis oratores ꝛ Rethores mutos: claudos atq3 cecos effecerũt Ac visum et gressum eisdem reddiderunt Ecce apertum testimonium ꝙ malefici possunt nocere hominibus etiã senibus. ac eos claudos ac cecos facere. Rursum eosdẽ sanare Sigismũ

Nisi nāq3 oratores quibus hmōi maleficia euenerūt forte fuerūt pagani ⁊ in xp̄m non crediderūt. nec signo crucis fuerūt muniti Ulricus prudent loquens indite princeps. qm̄ in eadem legenda canit. q postq3 dicti oratores in xp̄m̄ crediderint: ⁊ p aplos signo crucis muniti fuerunt. dicti magi eisdem nocere nō poterāt

Conradus Aye aye quomodo igit dyabolus potuit nocere Job: qui eundē grauissimo vulnere pcussit adeoq3 ipsum lesit vt in fimo iacens vix suspirare potuerat. vt legitur in libro iob: ⁊ tn̄ ipse iob erat vir sctūs in volūtate dei ābulās. vt testat scriptura Item in legenda sancti Anthonij legitur: quō demones eūdez valde gūiter pcusserunt. qui tamen vir sanctus atq3 deo placid⁹ fuit Ecce ergo ex his constare demones sup sanctos etiā viros potestatē nocendi habuisse Si igit sanctos viros molestare potuerūt: cur etiā non alios de quorū sanctitate nob non constat nocere possent Sigismundus ex his magis atq3 magis hesitare incipio. quid igit sentiendū sit audire desidero Ulric⁹ Sine modo prope finem quid sentiendū sit latius de hoc et de alijs loquamur. ad alia ergo nos conferamus

Capitulum tercium

Sigismundus Ex priori dubio oritur aliud Utrum possent hominem in statu coniugali existentem inficere et ad coeundum impotentem reddere Conradus vidimus multos pulchros viros. qui in coitu nihil aut parum potuerūt. ymmo qui proprias vxores carnaliter cognoscere non potuerunt. asserentes ex maleficio hoc ipsis contigisse Sigismundus Multi multa loquuntur Ulricus profecto canones in hoc consentiunt. asserentes per maleficia fieri posse vt homo q̄ de natura frigidus non est ad coeundum tn̄ inabilis reddatur Itaq3 in decretalib⁹ specialem titulum de frigidis et maleficiatis habemus Unde hysmarus etiam papa in .c. Si p sortiarias xxxiij. q. i: ait Si per sortiarias atq3 maleficas artes occulto sed nunq3 iniusto dei iudicio permittente et dyabolo preparāte concubitus nō seq̄t. hortandi sunt tales quibus ista eueniūt vt corde ↄtrito deo

et sacerdoti de omnibus peccatis suis purā confessionē faciāt ꝛc
Ecce dicit enī textus preparāte dyabolo concubitus nō sequit
Et q̄uis pro decisione huius dubij ad credendū satis foret ca-
non quia canonū institutiones ab oībus debēt approbari vt
dr in. c. i. de ↄsti. Nihilominꝰ tn̄ h idē astruūt doctores. Vn̄ be-
atus thomas in quarto sup sententijs dist. xxxiiij: ait ꝙ ex male-
ficio potest quis esse impotens ad vnā et non ad aliā. Ita dn̄s
Hostienſ in summa libro q̄rto. rubrica xvij. de frigidis et male
ficiatis dicit Aliqn̄ maleficiāťur homines ita ꝙ reddūtur ꝑ sorti
legiū īpotentes oībus ꝑterq̄ vni Aliqn̄ etiā maleficiāťur adeo
vt nō possent cognoscere vxores suas sȝ oēs alias Sigismū
dus aīm meū hec mouent quia mira sunt. nā cū coitus a natura
nobis detur admirandū certe erit quō dyabolus impedire natu
re cursum nobis ignorantibus possit Vlricus Nā et ego vl-
ricus ad decē et octo annos in curia Constanciēsi causaruȝ fui
patronus et aduocatus ꝓut hodie sum ꝛ hmōi cās frigiditatis
et maleficij in practica pluries habui. vbi mulieres accusabāt su
os maritos de impotētia coeūdi Sigismūdus Quid igit de
cretū fuit in talibus causis Vlricus Decreuerūt iudices viros
taliter infectos medicis curie hmōi iurati ostendere se debere ꝑ
examine medicorū faciendo Sigismūdus Quid inde Vl
ricus itaq̄ plures comperi per medicos curie iuratos inspectos
quos ipsi medici asseruerunt natura non frigidos. sed sortilegio
maleficiatos esse Sigismūdus Et quid sup hmōi medicoꝝ
examine finaliter sententiatū extitit. Vlricus decreuerunt
itaq̄ iudices partes ad trienniū mutuo cohabitare debere opꝰ
carnale hmōi attēptando. q̄dq̄ largiores in ieiunijs ꝛ elemosi-
nis forent vt deus q̄ institutor est matrimonij huiusmōi malefi
ciū ab eis auferre dignaretur. Uerum quia de hmōi articulo o-
pinionē meā in fine cum precedentibus dubijs latius declara-
re intendo Interim ad alia dubia te cōuertere (si velis) poteris

Capitulū Quartū. Quarta q̄stio. Sigismūdꝰ. vtꝝ possint facies hoim in alias forās mutare

Ulricus. Quid tibi dignissime princeps videtur Sigismũ-
dus. ꝙ non Ulricus. Quo hoc asseris motiuo Sigismũ-
dus. Dicit em̃ in decreto in. c. episcopi. xxvi. q. v. vbi inquit text⁹
Quisq̃s ergo credit posse fieri aliquã creaturã aut in melius aut
in deterius immutari aut trãsformari posse in aliquã spẽm aut
similitudinẽ nisi ab ipso creatore q̃ om̃ia fecit. hec textus Cõ-
radus. Canoni namq̃ aduersari nõ intendo. sed que apud hy-
storiographos me legisse memini recitare curabo. Quid igitur
apud Uirgilium dicit. qui in bucolicis egloga octaua recenset

q̄ cum Ulixes suis cum socijs a troya exulando ad Cyrce regi nā declinasset. ipsa quoq3 regina hospites tales suscipiēdo pocu lo venefico maleficia ministrasset eisdē. itaq3 ipsi hospites postq̄ ven[e]nata pocula bibissent i animaliū diuersarū specierū formas ↄuersi sunt. hic nāq3 in lupū. alius in aprū. alter vero in leonē

Sig[ismundus]. Fabulā recitas. nam poete finxerūt hoc quibus nō est credendū Conradus. Certe poete reijciendi non sunt. nam Celius Lactantius ait poetas hystorias scripsisse. s3 sub occulto figmēta velasse. Attamē hāc recitat Boetius doctor catholicus in q̄rto libro de ↄsolatione vbi sic ait.

Uela Naricij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit insule
Pulchra qua residens dea
Solis edita semine
Miscet hospitibus nouis
Tacta carmine pocula
Quos vt in varios modos
Uertit herbipotēs manus
Hunc apri facies tegit
Ille marmoricus leo
Dente crescit ꝛ vnguibus
Hic lupus nuper additus
Flere dum parat vlulat
Ille tigris vt indica
Tecta mitis obambulat
Sed licet varijs malis
Numen archadis alitis
Obsitum miserans ducem
Peste soluerit hospitis
Jam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant
Jam sues cerealia
Glande pabula verteram
Et nihil manet integrum
Uoce ꝛ corpore perditis
Sola mens stabilisq3 semꝑ
Monstra que patitur gemit
O leuem nimiū manū
Nec potentia gramina
Membra que valeāt. licet
Corda vertere nō valeant
Intus est hominum vigor
Arte conditus abdita
Hec venena potentius
Detrahunt hominem sibi
Dira que penitus meant
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere seuiunt

Hec Boetius decurtatis canit. Quid iam dominationi vestre de istis maledictis mulieribus videtur. nonne hec vera sunt

Sigismūdus Tametsi preclaro stilo Boetius vlixis sociorū
q3 suorū gesta recitet. hesito tamen an vera sint et si talia gesta fu
erit vera. nimirū si illud his hoib⁹ acciderit q pagani fuerūt ydo
la venerantes. et statuas demonū adorantes. vnde dyabolū su
per hoīes tales maiorem ptātem habuisse credimus Cū au
tem nos deum celi adoremus et in christum credamus. p quē ab
īperio diaboli liberati sumus. vñ nobis talia cōtingere posse nō
existio Conradus Insup his simile factū audiuimus Nar
rat eñi Appuleius put eū recitat Augustin⁹ eidē asini aures acci
disse ac accepto veneno humano animo pmanente se asinū fac
tū fuisse Sigismūdus Dixi iā differentiā inter ydola venerā
tes et deū celi colentes Conradus. pcedam⁹ igit ad eos qui
deū celi adorarūt. vt ostendamus eisdē venefica arte talia piter
accidisse Sigismundus. pcede igit Conradus In historia
sancti clementis recitat. quō facies faustiniani q fuit pat sci clemē
tis et cū beato petro apostolo cōuersabat p symonē magū inmu
tata fuerit Dicit eñi in eadē historia q cū Claudi⁹ impator cor
neliū centurionem misisset in anthiochiam vt illic magos et ma
leficos caperet Faustinian⁹ licentiā salutādi Apionem et Anu
bionem a beato petro petijt Cū āt idem Faustinianus apud si
monem magū declinasset Itaq3 symon Apioni et anubioni ex
posuit quō ipse illa nocte corneliū centurionē fugere vellet. eo q
audisset eūdem Cornelium imperatoris precepto se comprehē
dere velle. vñ ipse symon oēm furorem in faustinianū conuerte
re pposuit Tantum inquiens facite faustinianum cenare vobis
cum At ego interim quoddam vngentum componam quo cer
natus faciem suam perungat. ex eo quoq3 vultū meum habere
videatur Vos autem herbe cuiusdam succo faciem perūgamini
prius vt non fallamini de immutatione vultus eius. volo enim vt
comprehendatur ab his qui me querunt. et luctum habeant filij
eius qui me relicto fugierunt ad petrū Itaq3 facies faustiniani
fuit mutata vt nemo eū preterq3 petrus agnosceret. admodum
quippe vt q faustinianū intuebātur estimabāt se symonē magū vi
dere Ecce igit q vir sanctus per maleficas artes fuit immutatus
Sigismūdus Forte p tūc faustinian⁹ adhuc cathecumin⁹

fuit necdū baptizatus a petro. vel deus h̄ ideo pmisit vt dolus symonis magi pficeret ad gloriā petri, put factū fuit Conradus. Quocūq; mō pmissum extiterit. attamen ex hystoria clarz q̄ facies faustiniani p maleficū immutata fuerat Item in hystoria beati petri recitatur. q̄ cū symon magus an̄ faciem Neronis impatoris staret: eius effigies subito mutabat̄. vt mō senior mō adolescētior videret̄. In eadē quoq; hystoria legit̄ q̄ symon magus hircū in spēm hoīs. s. suipsius mutauit. Fert̄ enī symonem dixisse. vt scias optime impator me filiū dei esse iube me decollari. & tercia die resurgā. Precepit ergo nero carnifici vt eū decollaret. qui cum putauit symonē magū decollari decollauit arietē Symon aūt arietis mēbra recolligēs se & illa tribus diebus abscondit. tercio vero die ostendit se neroni dicens. Fac sanguinē meum abstergi q̄ effusus est. qm̄ ecce ego q̄ decollatus fueram sicut promisi tercia die resurrexi. Nero vero his visis obstupuit. et eū filiū dei esse putauit Sigismūdus. Bone doctor q̄d tu affers in mediū Ulricus. Maiorꝝ doctorꝝ testimonia in cā rē cōducētia. Dicit em̄ beat⁹ Aug⁹. in libro de spiritu & aīa. Humana opinio dicit q̄ quadā arte & potestate demonū hoīes cōuerti possint in lupos & iumēta. & portare queq; necāria. & post pacta opera iterū ad se redire. nec bestialē mentem in eis fieri. sz rōnalem humanāq; seruare. Hoc intelligendū est q̄ demones q̄dem naturam nō creant. sed solū aliq̄d tale facere pn̄t vt videatur esse id quod nō est. hec Aug⁹. Ecce ergo q̄ ille solemnis doctor pcedit q̄ aliquid tale facere possunt Sigismūdus. Sz subdit q̄ vt videatur esse id quod nō est. Ulricus. De h̄ lati⁹ in solutione finali dicemus Insup Augustinus in libro. xviij de ciuitate dei ait. De ludificationibus demonuz q̄d dicemus nisi de medio babilonis esse fugiēdū. quāto em̄ in hec inferiora maiorem potestatem demonū videmus. tāto tenaci⁹ mediatori inherendū est. p quē de imis ad summa pscendim⁹. Nā cū essem⁹ in italia audiebamus talia de q̄dam regione illarū ptiū. vbi stabularias mulieres imbutas his artibus in caseo dare solere dicebant q̄bus vellent seu possent viatoribus. vn̄ in iumēta illico

verterent. ꝛ necessaria q̄cꝫ portarent. ꝛ post pfuncta opera ad se
redirent. nec in eis mentē bestialem fieri. sed rōnalem seruari. hec
Augustinus Sigismūdus. Hic Aug⁹. loquitur de auditu
alieno dicēs se a q̄busdam recitatoribus audiuisse. vn̄ dictū Au
gustini in hoc nihil ꝯcludit. q̄a testis de auditu alieno loquens
non ꝓbat Ulricus. sapienter loq̄ris inclite princeps. attn̄ audi
amus ꝓpinq̄ora Uincentius in speculo naturali libro tercio ca.
cix. refert. cuius verba sūt hec. Refert Guilhelmus malmesberē
sis monachus in hystoria sua. ꝙ tpe Petri damiani fuerūt due
vetule in strata publica. q̄s Augustinus appellat stabularias. i.
transeuntes ad hospicia ꝑ mercede suscipienda. Nā stabulariū
ꝓprie hospitium venale ꝛ publicū dicitur Hec vno ꝯmorantes
tugurio. vno quoqꝫ imbute maleficio. hospitē si q̄ndo superueniē
bat solus. in equū vel suem vel asinū mutabant. ꝛ mercatoribus
vendentes preciū habebant. Quadā die iuuenē histrionibus ge
stibus victū exigentem hospitio susceperūt. susceptūqꝫ azinū fece
runt. multū inde lucrantes per azinū. scꝫ q̄ miraculo gestuum in
admiratōem duxit transeūtes. nā quocūqꝫ mō anus precepissꝫ
azinus mouebatur. Nō eñ amiserat intellectū sꝫ loq̄lam. ꝛ ab
eo questū multū ꝯflauerant vetule Audiens hoc vicinus diues
illum azinū emit magno precio. Dictū quoqꝫ est ei ab illis vetu
lis vt custodirent eū ne aquā intraret. Seruatusqꝫ est asin⁹ diu
ab aq̄. tandē incautiorē nactus custodiā in lacū proximū se ꝓie
cit. et ibi se diu volutans asininā figurā ꝑdidit. propriāqꝫ recepit
Cūqꝫ custos eius sciscitaret̄ ab eodem obuio si asinum vidisset
ille se azinum fuisse dixit. Famulus aūt ad dn̄m retulit. dn̄s aūt
ad Leonem dn̄m apostolicū virum seculo sanctissimū narrauit
Cōuicteqꝫ anus idē fatent̄. Dubitantē papā ꝯfirmauit Petr⁹
damianus eruditissimus ꝓducto exēplo de symone mago. qui
faustinianū apparere fecit in figura symonis. Ecce ergo ꝙ petr⁹
damianus vir ꝛ doctor magne autoritatis apud papā conclusit
hoc fieri potuisse Sigismūdus. Tātis hystoriis ꝛ autorita
tibus me īpellis vt nesciam quorsum tandē me vertā Ulric⁹
In fine de hoc latius dicemus. iā ad alia trāseamus

Capitulū Quintū

Sigiſmūdus. Utrū ſup baculū vnctū vel lupū equitando ad ꝯuiuia pficiſcāt. ibiq̄ mutuo ſe ꝯgnoſcāt ꝛ letent. Et vtrū dyabolꝰ poſſit eas deferre de loco ad locū in quo ſil' ꝯgregent ꝛ ſua ꝯuiuia pparēt.

Ulricus. Audienda eſt tua q̄ſtio colende princeps Sigiſmūdus. Nouimus q̄ dyabolꝰ ſpūs eſt incorpalis q̄ non habet manus neq̄ʒ pedes neq̄ʒ alas. q̄ etiam nō ꝯmēſuratur loco. quo igit hoiem qui corpeus eſt portare pōt Cōradus. Forte ſpūs ingrediunt aliqua corpa ꝛ aſſumūt ſibi talia ad opus illō quod facere volūt apta. atq̄ʒ tunc in illis corporibus aſſumptꝭ efficiūt

id quod volũt. Nã in sacra scriptura legimus Danielis vltimo
q angelus dñi apphendit Abacuc in vertice capitis eius. ⁊ por
tauit eũ in capillo capitis sui. ⁊ traduxit eũ in babilonẽ: Ecce q̄s
uis angeli spũs sint. ⁊ nõ habeãt manus neq pedes. tñ ꝯcludẽ
dũ est q angelus corpus assumpserit quo abacuc tenere ⁊ por-
tare potuit.. Sicut actuũ aploꝝ. viij. legit q spũs dñi rapuit
Philippũ ⁊ inuctus est in azoto Sigismũdus: Hoc in spiri
tibus ⁊ angel' bonis posset ꝯcedi in qbus maior est ptãs Ul-
ricus: Loqmur ergo de malis. ⁊ sic de dyabolo. Nã in legenda
sancti Jacobi legitur q dyabolus hermoginẽ ꝯstrinxit. ⁊ ligatū
manibus ⁊ pedibus eundem ad sanctũ iacobum detulit Cõ
radus. Referam aũt ego quod tpibus nostris quibus adhuc iu
uenes ⁊ mutuo in scientijs humanitatis ꝯstudentes fuim⁹ acci
dit. Ante eñi lapsum multoꝝ annoꝝ vidi ego in iudicio puin-
ciali ciuitatis Constãtiensis duos mutuo litigãtes. vbi accusa-
tor in forma iuris seni scribens ꝯtra quendã rusticũ (quẽ malefi-
cũ asseruit) actionẽ proposuit. qũo idem rusticus sup lupũ quen
dam eqtans obuiam ipi accusatori venerit. quo obuiãte ipe ac-
cusator subito ꝯtractus ⁊ mẽbris languidus factus fuerit. Ita-
q rogãte eo maleficũ vt sanitatẽ sibi restituere annuerit. malefi-
co vero abeunte rem aliqntulum tpis tacitus ꝯtinuit: Verū qr
idem rusticus etiã alijs suo maleficio damna intulisse dicebatur
vñ tandẽ accusator eundem publice in forma iudicij accusauit
Sigismũdus. Quid ad hmõi accusatõem rusticus respõdit
Cõradus. Ille negauit Sigismũdus Ad torturã fuit ne
positus Cõradus. Nõ Sigismũdus Qũo igit ꝯuinci po
tuit Cõradus. Per testes Sigismũdus: Quid deposue
runt testes Cõradus Ipm talia scire facere dixerũt. Si-
gismũdus. Scire naq rephendi nõ põt. cũ fm Arestotelẽ oẽs
hoies naturaliter scire desiderãt Cõradus. subiũxerunt naq
testes eundẽ rusticum nõ soluz talia facere sciuisse sed etiã fecisse
Sigismũdus. Quã naq causam dicti allegarũt testes Cõ
radus. Asseruerũt p eorũdem iuramẽta publice prestita q ipse
rusticus malefic⁹ etiã ipsos testes in corpe ⁊ rebus dãnificauerit

Sigismūdus. Datus ne fuerat ipsi accusato orator ad defen dendū Ulricus. At ego tali iudicio affui. ꝛ illud cū grauitate et maturitate fieri vidi. ipsas etiā ptes duos magne eloquentie viros prelocutores habuisse memini Sigismūdus. Qui nāq; fuerūt hi Ulricus. Conradū quondā schatz ptem nr̄e disputationis. vlricū ac quondā blarerh nr̄e ciuitatis pretores viros memoratos dignos ꝑ oratoribus habuerūt Sigismūd⁹ Noui illos ꝛ prudētes censui Cōradus. Ordinario itaq; iudicio ex dictis testiū ipsum accusatū ꝯuictū condēnari: ꝯdemnatūq; ꝯcremari vidi Sigismūdus: Questio ista aliā priculaȝ continet. videlicet. vtꝝ hmōi mulieres qn̄ȝ conueniāt. mutuoq; ꝯfabulentur ꝛ siml' bibant ꝛ comedāt ꝛ seinuicem cognoscant

Conradus. Sic fieri solere vulgus clamat. ipseq; mulieres in tortura posite talia fatent̄. Sigismūdus. Nōne ait canon xxvi. q. v. c. episcopi. Illud etiā non omittendū est. ꝙ quedā mulieres scelerate retro post sathanā ꝯuerse demonuȝ illusionibus et fantasmatib⁹ seducte credunt ꝛ ꝑfitent̄ se nocturnis horis cū dyana dea paganoꝝ ꝛ cum herodiade ꝛ innumera multitudie mulieꝝ eq̄tare sup quasdam bestias. ꝛ multa terraꝝ spacia intēpestiue noctis silētio ptransire: eiusq; iussionibus obedire veluti dn̄e. ꝛ certis noctibus ad eius seruiciū euocari. Sȝ vtinā he sole in pfidia periissent. ꝛ nō multas secū ad infidelitatis interituȝ ꝑuocassent. Nā innumera multitudo hoim hac falsa opinione decepta vera hec esse credit. ꝛ credendo a recta fide deuiat ꝛ errore paganoꝝ inuoluit̄ Cōradus. Si igit̄ iuxta v̄ba canonis opiniōe decipiunt̄. vn̄ igit̄ ꝑuenit ꝙ hmōi mulieres alteri⁹ ciuitatis hoies noscūt quos etiā ꝯuiuio eaꝝ intesse asserūt ꝛ indicia cognitōis sue on̄dunt. quos tn̄ pri⁹ nunq̄ viderūt. neq; in hmōi ciuitatibus cū talib⁹ prius ꝯuersate fuerunt Ulric⁹. Hanc instantiaȝ etsi vrgeri videat̄. tn̄ prope finē huius tractatis exēplo sancti Hermani soluemus. Iā alia assumamus

Capitulū Sextum.

Sigismundus. Insup querendum duxi. Utꝝ dyabolus in forma hominis apparere ꝛ cū hmōi mulieribus incubādo possit ꝯmisceri

Cõradus. Nemo dubitat qn dyabolus in forma hoīs appa
rere possit. Nā in legenda sancti Martini legit̄ q̄ cum martin⁹
mediolanū pretensset: dyabolus in forma humana sibi obuius
fuit. Sic in legenda sancti Antonij legit̄ q̄ dyabolus in spē ni
gri pueri apparuit. Item in legenda sancti Eulogij legit̄ q̄ dya
bolus in specie pulchre mulieris eundē apud fabricā suam alloq̄
batur. De saluatore quoq3 nostro Mathei. iiij. legit̄ q̄ assumpsis
sit eum dyabolus. ⁊ statuit eū super pinnaculū templi ⁊c̄. Vnū in
hanc ptem assentio. q̄ dyabolus in specie huma possit cū homi

nibus appere. ꝛ cū eis ꝯuersari Legit᷑ eñi ꝙ Plato demone do
mestico quasi famulo vsus sit Sigismūdus. Sed q̄d de alia
pte q̄stionis. videlicet an demones possint cū talibus mulierib⁹
dormire ꝛ coire cū eisdem Cōradus. Hoc nāqȝ mulieres cō
fitent᷑ ꝙ incubo ꝯmisceantur. ꝛ quasi ab amatoribus ab eis trac
tentur Sigismūdus Uana opinio mulierū multa garrulat
que vera fore putat Cōradus. Profecto qñ͂ꝫ pseuerant in hu
iusmodi eaꝝ confessione. etiā cū ad mortem ducunt᷑ Uerūtamē
audiamus gesta alioꝝ magis autorizabilia. Legit᷑ eñi in hysto
ria sancti Bernardi. ꝙ quidā demō siue incub⁹ pl'ibus annis cū
q̄dā muliere dormiuit. etiam marito mulierꝫ in eodem lecto cō
dormiente. attamen hoc nephas ignorāte. Itaqȝ tandē mulier
penitentia ducta volens deinceps licentiare ꝛ expellere incubū
suum: sed non potuit. quare beato Bernardo cōquesta fuit. qui
ipsum demonem ardentibus candelis excōmunicauit Ac sic eā
dem mulierem ab incubo liberauit. Item beatus Aug⁹ in. xv.
libro de ciui. dei ait. Creberrima fama est multiqȝ expti sunt. vl'
ab illis q̄ expertos se audisse affirmāt. siluanos atqȝ faunos quos
vulgo incubos vocant improbos sepe mulieribus extitisse. ꝛ ea
rum appetisse ꝛ pegisse ꝯcubitum. Itē in hystoria Arcturi regꝫ
britannie sepe legunt᷑ huiusmodi accidisse Sigismūd⁹ Quid
igitur respondetur ad autoritatem Cassiani qui ait. Nullo er
go modo credendū est spirituales naturas cū feminis carnali
ter coire posse. Nā si hoc aliqñ posset fieri. q̄uo nunc vel nūq̄ȝ vl'
raro videremus aliquos ex eorū concubitu de mulierib⁹ absqȝ
viri semine nasci. cū p̄sertim cōstet eas libidinis sordibus admo
dum delectari. quas pculdubio p semetipsas potius q̄ȝ p hoīes
exercere mallent. si illud vllo mō efficere possent: hec ille Ulri
cus Hec autoritas inducit nos ad aliā questionē. ideo eā pro
ponas si placet colendissime princeps

Capitulū Septimū

Sigismūdus Utrū ex coi
tu demonū cū mulieribus patrato possit
nasci puer Conradus Tritum est sermone prouerbium
ex huiusmodi cōcubitu filios natos esse. quos vulgus abiectos

nominat. qui etiã almanico ydeomate wesselbach appellantur.
Unñ fabulat de quadã Melesina incuba. que cuidã comiti ad-
hesisse dr. pluresq3 filios ex ea natos fuisse. at vnũquemq3 hmõi
filioꝝ aliquod prodigiũ in mẽbris habuisse. Illum nanq3 tres
oculos. aliũm dentes aprinos cõtraxisse fama est Sigismũ-
dus. Fabula hec ab incerto autore orta fidem nõ facit Côra
dus. Apud Vincẽtiũ in speculo hystoriali libro. xxi. ca. xxx. nar
ratur ꝙ wortigernus rex ɔsilio inito cum sapientib⁹ quid agere
deberz ad sui tutamen. ɔsilio aũt capto iussit conueniri artifices
vt ei turrim fortissimam ɔstruerent Sed cum opera coꝝ tellus
absorberet. suasum est regi vt hoĩem sine patre q̃rereret: ꝛ ei⁹ san
guine lapides ꝛ cemẽtum aspergi pciperet. quasi hoc facto cemẽ
tum stare potuisset. Inuentus est igiť adolescens cui nomẽ erat
Merlinus. q̃ cum matre sua coram rege adductus est. q̃ pfessa
est de spiritu in specie hoĩs illum ɔcepisse. Merlinus aũt multa
obscura reuelauit ꝛ multa predixit futura. Aperuit em̃ sub fun-
damento esse lacũ. ꝛ in lacu duos latere dracones. quoꝝ vnus
rubeus pplm̃ britonum. alter vero albus pplm̃ saxonum desig-
naret. ꝛ quis in ɔflictu alterum vinceret predixit. ꝛ Aureliũ am
brosiũ deuicto Hengisto ꝛ ɔbusto wortigerno regnaturũ. Ex
illa em̃ hystoria habes merlinũ ab incubo dyabolo genitũ. Et
de illo merlino btũs Aug⁹ ꝛ ceteri doctores faciũt mentõnem.
Sigismũdus. Quid igiť doctores sentiũt de merlino Vlri
cus. Prope finẽ tractatus lati⁹ de hoc explicabimus. Nunc de
pticula incuboꝝ amplius pgrediamur. Glosa ordinaria sup se
xto caplo Geñ. i. vbi text⁹ ait. Gigantes aũt erant sup terraz in
diebus illis. postq̃ em̃ ingressi sunt filij dei ad filias hoĩm. illeq3
genuerũt filios. Isti sunt potẽtes a seculo ꝛ viri famosi. hec tex-
tus. Glosa aũt desup ait. Nõ est incredibile ab hoĩbus ꝙ ab an
gelis vel a q̃busdam demonibus q̃ mulieribus sũt improbi eius
modi hoĩes sunt procreati. qui post diluuiũ corpora non soluz
virorum sed etiã mulierũ incredibili magnitudine extiterũt. hec
glosa Sigismundus Mirabilis foret hec glosa si hoc esset
verum ꝙ angelus vel dyabolus posset procreare filios

Ulricus. Josephus iudeoꝝ nobilis princeps virtutiqꝫ multa
rū reꝝ disertus. quē etiā Hieronim⁹ laudibus effert. hoc idē su
ꝑ illū passum scribens asserit illos ex ɔcubitu spirituū immūdo
rum cū mulieribus patrato natos fuisse Cōradus Adducā
etenī ꝓpinquores hystorias: Gwāfridus anthisiodorus scribit ꝑ
ut eundē Uincentius in speculo naturali libro tercio recitat di
cens. quō q̄daʒ decanus sacerdotū cū sorore ducis burgūdie re
gi cecilie Rogerio desponsata aliquādiu regnū inhabitasset. ibi
certissime cōperit. ꝙ narrabat q̄dam iuuenis strennu⁹ ⁊ natādi
arte peritus circa crepusculū noctis lucēte luna in mari balneās
mulierē post se natantē ꝑ crines apprehēdit. tanq̄ꝫ vnū ex socijs
qui cū vellet mergere. eāqꝫ alloquēs nullū verbū extorquere po
tuit. optamqꝫ pallio in domū eam duxit. ⁊ tandē in vxorem so
lemniter accepit. Increpatus aliqñ a socio quodā ꝙ fantasma
accepisset. expauescens eripuit gladiū minat⁹ est in ɔspectu eius
dem mulieris filiū quē ex ea susceꝑat volēs interficere nisi illa lo
queret̃ ⁊ diceret vñ esset. Que inq̄t. ve tibi misero vtilem perdis
vxorem dū me cogis effari Tecū essem. ⁊ tibi bñ foret si iniūctū
mihi silentiū ꝑmisisses. nūc aūt deinceps me nō videbis: et mox
euanuit. Puer aūt creuit ⁊ marinū balneū frequētare cepit. tan
dem vna dierū fantastica illa mulier corā multis eunde pueruʒ
in eisdē fluctibus occurrentē rapuit. quē si verus hō fuissʒ mare
ad littus expellerere debuisset Sigismūdus Fuit igit̃ ne tal'
puer verus vel fantasticus Cōradus Ex hystoria deꝑhendit̃
ꝙ talis puer comedit bibit ⁊ ambulabat. ⁊ multis ānis educat⁹
fuit Ulricus. Pro quo iste puer ⁊ Merlin⁹ habiti fuerint ꝑ
finē enudabimus. nūc interim ad alias huiuscerei hystorias ꝑ
gamus Sigismūdus Perge igit̃ Cōradus. Helimandus
q̄rto libro (quē Uincētius recitat) ꝑiter narrat. cui⁹ verba sūt hec
In coloniensi dyocesi famosum ⁊ inane pala ciū in littore rheni
fluminis supēminet qđ iuuamē nūcupat̃. vbi pluribus olim cō
gregatis principibus iprouise aduenit nauicula. quā collo alli
gatā cignus trahebat argentea cathena Exinde miles nouus ⁊
incognit⁹ oib⁹ exiliit. ⁊ cign⁹ nauē reduxit Miles postea vxorē

duxit ꝛ liberos ꝓcreauit. Tandē in eodē palacio residens et cig
nū videns aduentantē cum eadem nauicula ꝛ cathena statim in
naue; se recepit ꝛ de cetero nō ɔparuit. ꝓgenies aūt vsq; hodie
ꝑseuerat. hec Helmādus Sigismūdus. q̄uis hmōi historia
rū autores graues sint. graue tn̄ nō minus est credere talia facta
fuisse. ꝛ si facta quō talia intelligenda sint. Etem̄ q: dicis te in fi
ne hmōi dubia ꝑ tua capacitate resoluturū. iō ad alia trāseo

Capitulū Octauū

Sigismūdus. vtrū strige ꝛ ma
lefice possint futura p̄dicere ꝛ secreta prin
cipū consilia reuelare Cōradus Audiuimus q̄ merlin⁹ mul
ta futura p̄dixit que etiā facta sunt. vt ex hystorijs dep̄hendim⁹
Item nōne Balaā ariolus vt testat̄ scriptura multa futura p̄di
xit. Item nonne dyabolus in spē Samuelis ad ꝓuocatōe; phi
tonice p̄dixit saul ꝛ omnē eius familiā in bello casurū. quod ita
factū est. vt patet Regū primo. Cecidit em̄ saul ꝛ ionathas fili⁹
eius ꝛ familia sua in bello ꝛ mortui sunt Sigismūdus. nōne fu
turoꝝ cognitor solus est deus. secretorūq; inspector q̄ est prima
cā ꝛ primus motor oim Ulricus Est nāq;. s; nihilominus tn̄
dyabolus futura p̄dicere p̄t. videm⁹ em̄ q̄ medici ꝛ astrologi ꝛ
alij sapiētes hoīes sepe futura ꝓnosticāt Sigismūdus. q̄uis
futura p̄dicūt. nō tn̄ est necē vt ita eueniant. Ulricus. Recte ar
guis colendissime princeps. q: oīa sunt in ptāte dei cui⁹ nemo ē
ɔsiliarius nisi ipse sibiipsi Sigismūdus. Uellē tn̄ libēter scire
quō dyabolus futura p̄dicere p̄t Ulricus. Audi v̄ba Aug⁹.
in decreto posita in. c. sciendū. xxvi. q. iiij. vbi ait. Sciendū hāc
esse naturā demonū vt aerei corpis sensus terrenoꝝ corpoꝝ sen
sum facile p̄cedant celeritate. ꝛ ꝓpter aerei corpis supiorē mobi
litatē non solū cursus quorūlibet hoīm vel ferarū. verūetiā vo
latus auiū incōpabiliter vincūt. q̄bus duabus rebus q̄ntum ad
aereū corpus attinet prediti. hoc est acrimonia sensus ꝛ celerita
te motus multa an̄ cognitate ꝓnūciant. q̄ hoīes p̄ sensus terreni
tarditate mirant̄. Accidit ꝛ demonib⁹ ꝑ tā longū tp̄s quo eorū
vita ꝓtenditur reꝝ longe maior experientia q̄; p̄t hoībus propter
vite breuitatem accidere. Et ꝑ has efficacias (quas natura cor

poris aerei sortita est) nō solū futura predicūt. verūetiam multa faciūt. q̄ qm̄ hoīes dicere aut facere nō pñt. eos dignos q̄ eis ser uiant et dignos honores deferant arbitranť. instigante maxime vicio curiositatis ꝓpter amorem felicitatis false atq̄ terrene. Nūc qr de diuinatōe demonū questio est primo sciendū est. q̄ ipi ple rūq̄ ea pnunciāt que ipsi facturi sunt. Accipiūt em̄ sepe ptātem morbos immittere. et ipm aerē viciando morbidū reddere. et p̄ uersis et amatoribus terrenoꝝ malefacta suadere. de quoꝝ mo ribus certi sunt q̄ eis talia suadentib⁹ ꝯsensuri sīt. suadentibus miris et inuisibilib⁹ modis p̄ illā subtilitatem corpa hoīm nō sen tientiū penetrādo. et se cogitatōibus coꝝ p̄ q̄dam ymaginaria uisa miscēdo siue vigilantiū siue dormiētiū. Aliqñ āt ipi faciūt illa q̄ scȝ naturalib⁹ signis futura pnoscūt. et q̄ in hoīm mētes ve nire nō pñt ante predicūt: neq̄ em̄ qr puidet medic⁹ quod pui dure nescit hui⁹ artis ignarus. iō diuin⁹ habēdus est. Quid āt mirū. si quēadmodū illa corpis hūani pturbata vel mortificata tēperie seu bonas seu malas futuras puidet valitudines. sic de mones in aeris infectōe sibi notas. nob̄ aūt incognitas futuras puident tēpestates. Aliqñ etiā hoīm dispōes nō solū voce pla tas. verūetiā cogitatōe cū signis q̄dam ex animo exprimunť in corpe. q̄re etiā multa futura predicunt alijs videlicet mira q̄ ista disposita ignorarūt. hec Augustinus Sigismundus. Est ne igiť ipsis credendum Ulricus. Prorsus nō Sigimund⁹ Quare Ulric⁹. Qm̄ ipi etiā demones qñ͂ falluntur. et sic etiā fal lunt et decipiunt hoīes Sigismund⁹. Da exemplum Ulric⁹ Legiť in legēda sanctoꝝ symonis et iude. q̄ cū wardach prin ceps regis babilonioꝝ aduersus regē indoꝝ bello certare vellȝ magos et ariolos ꝯsuluit. vt sup euētū belli rñsa a dijs reciperēt et demones rñderunt grāde bellum futuꝝ fore. et ex vtraq̄ pte interfici preliātes. qd̄ audiēs dux doluit valde. Aplis āt symōi et iude ridentib⁹ ait. me timor inuasit vos āt ridetis. Dicunt apl'i cesset timor nobiscum pax intrauit puinciā istam. cras em̄ hora tercia veniēt quos premisisti cum legatis indoꝝ: q̄ pace vr̄a gra tāter accepta pactum firmissimum tecum faciēt Sibi mō arioli rise

runt dicentes duci. Noli dñe hoibus ill' credere mēdacibus ad uenis ꝛ ignotis. qui ideo aliqua loquunt̄ ne exploratores teneā tur. Isti dij q̄ nunq̄ꝫ fallunt dederūt tibi responsum vt cautus ꝛ sollicitus sis. Quid multa. crastino die venerūt nūcij q̄ missi fue rant ꝛ nūciauerūt ita esse sicut apostoli dixerūt. Ecce ꝙ demo nes falsi extiterūt. ꝛ mēdacia predixerūt. ꝛ ꝓculdubio ipsi demo nes si potuissent ꝛ sciuissent libēter vera respōsa dedissent. cū il lud mendaciū eisdē demonibus in preiudiciū tetēdit. Sꝫ quia futura ignorabāt. idō seipsos fefellerūt. Sic itaqꝫ habes ꝙ etiam ipsi demones met fallunt̄. Sꝫ istud notandū est ꝙ cū ipi demo nes dubitāt de euentu coꝝ que p̄dicūt. q̄d igitur faciūt cū dubi tant. Ait Aug⁹ in dicto caplō sciendum Sꝫ ne inquit apd̄ cul tores suos pōdus autoritatis omittant id agūt vt interptibus suis signoꝝ suoꝝ ꝯiectatoribus culpa tribuat̄ qñ ipsi decepti fu erint vel mētiti. hec Aug⁹ Sigismūdus: Pone exemplum:

Ulricus. Legit̄ de quodā principe q̄ aduersus romanos pu gnare volens deos suos. i. demones ꝛ ariolos sup victoria cōsu luit. q̄ euentū belli ignorantes. vt tñ aliq̄d responderent ne futu ra ignorare arbitrent̄ dixerūt. Rhomanos te vincere certū ha be. Potest aūt ille accūs te varijs mōis cōstrui. ita ꝙ si ipse dux romanos vicisset consonū r̄nsioni fuisset. Si vero a rhomanis victus fuisset. r̄nsioni demonū imputari nō potuisset. Uñ igitur ambigua obscuritate r̄nsa dari solent Item sepe ꝓ sua coꝝ vo lūtate fallūt ꝛ mēdacia dicunt. qm̄ pleni sunt inuidia. ꝛ gaudēt dū hoīes in errorem mittūt ꝛ decipiūt. Uñ ꝑiculosum est eisdeꝫ credere. qm̄ nescit hō qñ ipe fallitur. Sic igit̄ clemētissime prin ceps habes quō ipi secreta scire ꝛ futura p̄dicere pūt. et ꝙ fides coꝝ dictis adhibenda nō est. qꝛ in eis nō est veritas

Capitulū Nonū.

Sigismūd⁹ Satis iā dubioꝝ nr̄oꝝ occasiōe vos hinc inde allegātes audiui m⁹. nūc nr̄i ꝓpositi mēs finē determinatōis appetit. q̄d igit̄ senti as placet vt detegas Ulri. Que igit̄ dubia resolui cupis Si gis. Utrū demones pūt ꝓuocare grādines ꝛ fulmīa ꝛ tonitrua.

Ulricus. Dico q̄ nō possunt. nisi quādo ꝛ q̄bus ac inq̄ntum a deo ex causa maiestatē suā mouente eisdem ꝯceditur Sigismundus. Super quo fundas hanc ꝯclusionē Ulricus. Super p̄ius deductis. Insup̄ Johānes damascenus libro sc̄do ait Non habent demones virtutes aduersus aliquē nisi a deo dispensante ꝯcedatur. sicut in Job patuit. ꝛ etiā in porcis quos diuina ꝑmissione submerserunt in mari. vt p̄tꝫ in euangelio Etiāꝫ habent potestatem transformādi seu transfigurādi se in quācūqꝫ volunt figurā ſm hymaginē. i. ſm fantasiam. Item Gregorius in dyalogo libro tercio ait. Absqꝫ omnipotentis dei concessio-

ne nullam habet potestatem ꝯtra hominē malignus spiritus. q̄
etiā in porcos trāsire non potuit nisi ꝑmissus Sigismundus
Quid est hoc dicere: in porcos trāsire nō potuit Ulricus. In
euangelio legit̄. q̄ cū xp̄s demoniacū curasset. ⁊ legionē demo
nū ab eo eiecisset. petierunt demones licētiā a domino vt porcos
ingredi possent. qua habita porcos intrauerunt. qui impetu fac
to in mari se precipitauerūt ⁊c̄. Ecce q̄ demones nō audebant
porcos intrare ⁊ eos molestare nisi prius a deo obtenta licētia

Sigismūdus. Cognosco itaq̄ȝ vt cū eisdē a deo ꝑmissum fue
rit. q̄ extunc nocere possunt Ulricus. Recte cognoscis. vnde
ait Hyeronimꝰ super psalmū. xxxiiij Itaq̄ȝ de quibusdā in psalmo
dicit. Fiat angelus domini persequens eos. id est dyabolus seu
spiritus malignus. quia dominus creauit illum ⁊ ipsū habȝ in
sua potestate Ecce ex hoc habes q̄ sepe deus ꝯcedit dyabolo vt
persequatur homines. Item beatus Augustinus de diuinatione
demonū ait. Accipiūt aūt sepe potestatem ⁊ morbos immitte-
re ⁊ aerem viciando morbidū reddere. ⁊ peruersis malefacta sua
dere. q̄ beatus Augꝰ in libro de trinitate tercio dicit. Ex inesta
bili aūt dei potentatu fit q̄ possent mali angeli si ꝑmitterent̄. iō
vero nō possunt: q̄a non ꝑmittunt̄ Sigismūdus. Cum autē
demonibus talia facere a deo ꝑmittatur. possunt ne tūc pro eo-
rum libito nocere q̄ntum volūt Ulricus. Non nisi tantū q̄n
tū eis facere ꝑmittitur. Et ideo Augustinꝰ in eodē loco in tercio
libro de trinitate ait. iō non pñt q̄ non ꝑmittunt̄. Subiungit
etiā dicens. Neq̄ȝ em̄ alia occurrit ratio cur magi nō potuerint
facere ciniphes qui ranas serpentesq̄ȝ fecerūt. nisi q̄a maior ade-
rat ꝓhibentis dei dñatio per spiritūsanctū. quod etiā magi con
fessi sunt dicentes Digitus dei est hic ⁊c̄. put Exodi. viij. capitu
lo dicitur: vnde Johannes chrisostomus super Matheū libro
primo ait. Homines aūt nō quantū vult temptat dyabolꝰ. q̄m
q̄ntū ad se nūq̄ȝ cessaret a tēptatione. Neq̄ȝ em̄ habet aliū actuȝ
non em̄ manducat neq̄ȝ dormit. nec aliud operat̄ nisi q̄ temptet
fallat ⁊ subuertat. hic cibus illiꝰ est. Ecce ergo q̄ Johānes chri
sostomꝰ dicat Non q̄ntuȝ vult tēptat ⁊c̄. Et in secūdo libro sentē

tiarū dist. vij. Petrus lombardus ait Demonū aūt scia ac virtu te exercent etiam artes magice. q̄bus tamen tā potestas q̄ȝ scien tia a deo data est. vel ad fallendū fallaces sicut egyptios ꝛ etiam impios magos data est: vt eorundē spirituū operatione videren tur admirandi a q̄bus erant damnandi. vel ad mouenduȝ fide les ne tale quid facere pro magno desiderent. vel ad exercenduȝ seu probandū iustoꝝ patientiā. Nec putanduȝ est demonibus hanc reꝝ visibiliū materiaȝ ad nutū seruire. sed deo potiꝰ a quo hec potestas datur Sigismūdus. Nunc si possibile foret dei ducere cuperem libēter scire qn̄ deus gloriosus demonibus cō cedat ꝛ permittat nocere terre ꝛ hoībus. ac subuertere aerem in aquas ꝛc Ulricus Grauis est hec questio. quis em̄ nouit sen sum domini ꝛ q̄s consiliarius eius fuit. vnde exclamat apostolꝰ Paulus ad rhomanos. xi. O altitudo diuitiarū sapientie ꝛ sciē dei. q̄ȝ incōprehensibilia sunt iudicia dei ꝛ inuestigabiles vie eius quis em̄ cognouit sensum domini aut quis consiliarius eius fu it. aut quis prior dedit illi ꝛ retribuetur ei Sigismūdus. Et si archana dei inuestigare nō liceat loq̄mur tn̄ quantum nobis ab alto de gratia dei ꝯceditur Ulricus. Dico itaq̄ȝ q̄ sepenu mero aeris ꝑturbatōem tēpestates tonitrua ꝛ alia absq̄ȝ mini sterio demonum posse fieri ex dispōe naturali planetarūq̄ȝ mo tu diuina bonitate astra cursus suos agere permittente. ꝛ de illis causis satis tractant philosophi. prout Arestoteles in libris me theororum scribit Sigismūdus. De hoc non est dubiū quin naturali motu talia fieri possint. sȝ questio est qn̄ ꝯcedatur dya bolo hec faciendi potestas Ulricus. Misericordissimus do minus deus om̄ipotens qui sua pijssima prouidentia ac sapien tia ad vtilitatem hominū atq̄ȝ salutem singula regit ꝛ disponit cuncta suauiter quādoq̄ȝ talia fieri ꝑmittit in penā propter cor rectionem peccatoꝝ/ quādoq̄ȝ in temptione propter augmenta tionē meritoꝝ/ qn̄ȝ vero in prodigium future gratiarū actionis Sigismūdus Ex quo deus quādoq̄ȝ talia fieri ꝑmittit prop ter correctionē peccatoꝝ. Ex hoc iam mihi occurrit questio quo modo vel qualiter deus corrigat vel puniat peccata hominum

Ulricus. Quādoq3 scienter qn̄3 ignoranter Sigismūdus
Quō scienter Ulric⁹. Ut cū homines puniūt manifeste. scien-
ter aspiciunt ꝓpter delicta se punitos fuisse. Sic cognouerūt ho-
mines in zodome ꝛ gomorre subuersione se ob peccata eoꝝ pu-
nitos fuisse. sic etiā cunctis videntib⁹ abyron ꝛ datan terra ab-
sorbuit Sigismūdus. Sed quō ignorāter Ulric⁹ Hic pū-
ctus respicit p̄sentem materiā: ignoranter itaq3 qn̄3 deus punit.
peccatū per angelū. quādoq3 ꝑ hoiem. qn̄3 per dyabolū Si-
gismūdus. Prebe exemplū vbi ꝑ angelū correxerit Ulric⁹ Di-
citur em̄ Isaye. xxxviij. Cum sennacherib venisset ad obsidēdū
iherusalem. egressus est angelus dn̄i ꝛ ꝑcussit in castris eius cē-
tum ꝛ octagintaquinq3 milia viroꝝ. Ecce itaq3 ꝙ deus ꝑ ange-
lū suum puniuit sup̄biam assyrioꝝ tot milia eorūdem occidēdo
Sic etiā duriciam pharaonis ꝛ egyptioꝝ puniuit. per angelu3
omnia primogenita egypti interficiendo Sigismūdus Quō
autem punit per hoies Ulricus Exempla plura habes in. c.
remittunt. xxiij. q. v. in ꝟsi. hinc notandum. Itaq3 ppl's hebreo-
rū ꝑ Nabuchodonosor: Item ꝑ Anthiochū. Item ꝑ Tytu3 ꝛ
Uespasianū punitus est ꝛc. Dicit em̄ ibi textus. Assur. i. senna-
cherib erat virga furoris domini. qꝛ per eū innumeras gētes di-
uina iusticia flagellare disposuit. Sic Attila rex hunoꝝ flagel-
lū dei sese nominauit. Item subiūgit textus. Ipse vero assur nō
cognouit qꝛ in sup̄biam elat⁹ victoriā quā assecutus fuerat non
diuine potētie s3 suis viribus attribuit. Unū cōtra eius sup̄biā lo-
quit dn̄s. Nunquid gloriabitur serra ɔtra eū qui secat. aut exalta
bit securis contra eū qui cedit in ea. Hec textus in dicto canone
remittūtur Sigismundus. Nunc ad terciam speciem. s. quō
deus per dyabolum punit Ulricus. Et hec ad materiam fa-
cit. Audiuimus em̄ supra in psalmo ꝓphetam dicentē. Fiat an-
gelus dn̄i. i. dyabolus persequens eos ꝛc. cum alijs enumerati3
autoritatibus. Et ita affligit qn̄3 peccator in corꝑe. quādoq3 in
rebus: In corꝑe videmus torqueri energuminos demoniacos
et obsessos. Sic etia3 videmus propter peccata multas infirmi
tates homines ɔtrahere Et ideo dicit textus in. c. cum infirmi-

tas de pe. ꝛ re. vbi ait Cū infirmitas corporal' nonnunq̄ ex pec cato proueniat dicēte domino ad languidū quē sanauerat Uade ꝛ noli amplius peccare ne deterius aliq̄d cōtingat. Presenti decreto statuimus ꝛ precipimus medicis corpoꝝ. vt cū eos ad infirmos vocari ɔtigerit. ipsos añ omnia moneāt ꝛ inducant vt medicos animarum aduocent. vt postq̄ fuerit homini de spirituali remedio prouisum ad corporal' medicine remediū salubrius ꝑcedant. cū cessante causa cesset ꝛ effectus ꝛc. hec textus Exemplū habes de nabuchodonozor rege babiloníoꝝ. qui ꝓpter peccatū superbie sue tātis calamitatibus mētis ꝛ corporis affectus fuit vt instar q̄drupedis incederet bouem se fore arbitratus gramina comedisse d̄r ꝛc. Unde succedit textus in c. Si ꝑ sortiarias: xxxiij. q. i. vbi ait text⁹ Si ꝑ sortiarias atq̄ maleficas artes occulto. sed nūq̄ iniusto dei iudicio ꝑmittente ꝛ dyabolo p̄parante concubitus nō seq̄tur ꝛc. Ecce canonē determinare q̄ occulto dei iudicio procurāte dyabolo hō maleficiari p̄t. Et sic habes q̄ deus in ferendis penis vtitur dyabolo pro ministro

Sigismūdus Qūo igit' malefice mulieres asserunt ꝛ credūt seip̄as talia facere. videlicet turbare aerem. ꝑcurare tēpestates. morbos inferre hoībus Ulricus Ipse dūtaxat pro earūdem stulticia se talia facere credūt. ꝛ tamē sua credulitate decipiuntur

Sigismūdus. Qūo nam Ulricus Nā cum dyabolus ex motu elementoꝝ ꝛ planetarū cognoscat mutatōem aeris ꝛ tēpestatem fieri debere. q̄s tñ ip̄e dyabolus vt supra diximus facili⁹ et citius q̄ hō prescire poterit Uel cū diuina ꝑmissione aliqua plaga ꝛ peccatoꝝ correctio sup terrā aliquā iusto dei iudicio cadere debet. cuius q̄dem plage ꝛ correctionis ipse executor a diuina ꝓuidentia deputatur. ita vt hmōi plagam p̄noscit futurā Et extunc ɔmouet mentes hmōi maleficarum mulierū aliqñ eisdē ꝑsuadendo. aliqñ ob inuidiam quā tales scelerate mulieres aduersus proximum gerūt in vindictam mouendo easdem sollicitat. quasi ipsas mulieres doceat. huiusmōi tempestates ꝛ aeris turbationes prouocare. Sigismundus Quo faciendū igit' easdem docet. aut qūo ipsas instruit vt ip̄e mulieres huiusmodi

incõmoditates seu damna prouocēt. ꝛ suo maleficio perficiant
Ulricus. Consulit ꝛ docet eas aliq̄d stultum ꝛ fatuū facere
et quod ad hmõi factū nihil pertinet Sigismūdus Si stul-
tū quid igiť eas doceat. vñ nanq̃ ꝓuenit ꝙ postq̃ mulieres hu-
iusmodi documēta sequūtur pro earundē voluntate tales tēpe
states succedunt ꝛ eueniūt Ulricus. Ecce cū dyabolus p̄cui
deat vel ex cursu nature ꝛ elementoꝝ. vel ex ꝑmissione diuina su
per aliquam terram plagā infigere deberet. sibiq̃ potestatē factā
di ꝯcessam esse. ꝛ sic hmõi euentū alˀs futurum fore nihilominus
tamen vt mulieres hmõi scelerate credant se ex doctrina dyabo
li talia efficere. dyabolus instruit easdē vt quādoq̃ accipiāt lapi
des silicis ꝛ versus occidentē post tergū ꝓijciant. aliquando vt
arenā aque torrentis in aerē ꝓijciant. aliqñ ꝙ in aliq̄ olla pilos
porcoꝝ bulliant. aliquando ꝙ trabes vel ligna in ripas trāsuer
saliter collocent. ꝛ sic de alijs fatuitatibus. ꝛ tñ talibus faciendis
cõmuniter dyabolus prefigit eis diē ꝛ horā. vñ fatue hmõi mu
lieres dyaboli doctrine credentes talia ꝛ his similia faciūt. Ita
q̃ postq̃ ip̄e talia fecerunt. at succedentibus tempestatibus grā
dinibus ꝛ alijs incomoditatibus quas dyabolus alˀs in tali tē-
pore nouit (vt premissum est) profuturas. extunc credunt ille sce
lerate fatue mulieres euentus hmõi ex facto earū processisse. cū
tamē talia eaꝝ facta non possint vnicā guttam aque prouocare.
Uerum expost ip̄e hmõi mulieres gratificanť dyabolo adoran
tes eū ꝛ immolantes ei. ac holocaustomata vel q̄d aliud eidem
offerentes. Nam q̄s tam hebes mentis est qui credere posset ꝙ
ex huiusmodi fatuitate ꝛ mulierū stulta operatione vna tā immē
sa spera aeris ꝛ alia elementa deberent cõmoueri intantū vt grā
dines tonitrua ꝛ fulmina ꝓuocarenť. Sigismūdus. Sȝ q̄d
ad hoc dicis. videmus nanq̃ vnā totam terram sepe periclitari
in qua non om̄es homines deliquerunt Ulricus. Sepe iu-
stus perit cum impio Sic etiā q̄s punitur pro alio Nam Gene
sis. xix. legitur: ꝙ dum zodoma ꝛ gomorra propter peccatū sub-
merse fuerunt. certe pariter alie ciuitates cum eis perierunt prop
ter vicinitatem. vt Segor ꝛ Jegor. ꝛ tñ hee ciuitates nõ peccauě

runt. Sic in secūdo libro regum videmus. dū Dauid coraꝫ do
mino populū numerando peccasset: ꝙ propter peccatū dauid
(et sic vnius hominis) multitudo hominū. ꝛ ꝑ ꝯsequens multa
milia hoim perierunt ꝛ mortui sunt. Cum aut legimus deū taꝫ
innumerā multitudinē hominū percussisse propter peccatū dū
taxat vnius hominis. scꝫ propter numeratione filioꝝ israel. quo
modo igitur puniet deus populū propter grauiora peccata. vi
puta propter hereses ꝛ blasphemias. Cum autē tales mulieres
vt ait textus in. c. episcoai. xxvi. q. v. deum abnegent ꝛ se sathane
tradant dyabolū adorantes ꝛ sacrificia ipi offerentes. quis du
bitat quin vna tota villa in qua tales scelerate mulieres degunt
et tolerant infeliciot esse ꝛ hmōi ruinam ex diuine maiestatis vl
tione timere habeat Sigismūdus: Uidemus itaqꝫ determi
nationē duarū causaꝝ ꝗbus dyabolus nouit futuras tempesta
tes. videlicet causam motꝰ astroꝝ ꝛ dispositionis natural' elemē
toꝝ ꝛ alteram causaꝫ diuine vltionis seu correctionis peccatoꝝ.
Quid igiť erit. cū huiusmodi nocumenta probis ꝛ iustis homi
nibus etiā euenerint Ulricus. Posuimus supius etiam alias
vias diuine permissionis. videlicet ꝙ quandoqꝫ in temptatio
nē iustorum ob augmentandū meritū permittit deus Sigis
mūdus Ostendas hoc Ulricus. Nōne Job iustus ꝛ laudās
deū erat. ꝛ tn̄ tēptauit eū dominus in bonis agris armētis gre
gibus ꝛ filijs. ꝛ expost in corpore dando tēptandi potestatē dya
bolo. qui etiā cum grauissimo vlcere ꝑcussit. Et quia in his om
nibus repꝫus est iob patiens ꝛ humilis. vnde apud deuꝫ meru
it. Nonne etiā beatꝰ Anthonius heremita vir sanctus ꝛ religio
sus ꝛ deo amabilis a dyabolo sepe tēptatus ꝛ grauiter ꝑcussus
fuit adeo ꝙ quasi defecisset. at vt sic meritū eiꝰ ampliatū fuit Le
gitur eñ in legenda eiusdē. ꝙ beato Anthonio in quodā tumu
lo latitāte multitudo ꝗdā demonū cū varia cede lacerauit adeo
ꝙ minister eius de villa veniēs ipm semiuiuū inuenit. ac ꝓprijs
humeris suis ad villam in quaddam hospitium ipsum portauit
quo audito omnes vicini illic conuenerūt. ꝛ cum post planctuꝫ
magnū funeris iā media nocte dormirēt Anthoniꝰ subito reui

niscens. vocato ministro fecit se in silentio ad tumulum reportari ibiqꝫ prior vulnerum dolore prostratus cū ex animi virtute cō flictū demonum ꝓuocasset. ⁊ statim illis in varias bestiarū formas mutatis ab eorum dentibus cornibus ⁊ vnguibꝰ laceratꝰ fuisset. subito radiꝰ q̄dā lucis demones in tenebras fugauit Statimqꝫ sanatus xp̄m pn̄tem intelligens dixit. Ubi eras bone iesu vbi eras. q̄re a principio nō affuisti vt curares vulnera mea. Et vox ad eum facta. Anthoni inq̄t hic erā: sed expectabam videre certamen tuū. nūc aūt q̄a viriliter dimicasti in toto orbe te faciā nominari. Hec Uincētius in hystoriali speculo libro. xiiij. recitat Athanasiū notasse. Uñ dicit̄ Jacobi. i. Beatus vir q̄ suffert tēptationem. quia cum probatus fuerit accipiet coronam vite

Sigismundus. Nunc satis habeo ꝙ ex facto taliū mulierū neqꝫ tēpestates neqꝫ grādines seu alia mala fieri posse. Sed dūtaxat vel ex motu naturali vel ex ꝑmissione diuine bonitatꝫ. que vel in penam vel in meritū ex sua ineffabili pietate talia euenire dyabolorum ministerio permittit. Idcirco placet iter nostrum ad alias questiones dirigere

¶ Sigismundus. Utrū strige ⁊ malefici possunt ministerio demonū seipos ac alios hoies in alias formas specierū seu aialium transmutare Ulricus. Ex causis supradictis pn̄t attamē apparenter ⁊ cū prestigijs facere. Sigismūdus. Quid nā est prestigium Ulricus: Ars trāsformādi formas iuxta apparētiam prestigiū dicit̄. quasi ꝑstringens oculos. Sicut ait Isidorus ethimol̄. viij. Ita ꝙ ipsi demones ꝑstringendo oculos faciūt appentiam q̄ homo iudicat rem alterius forme q̄ꝫ est. ita ꝙ quis vidēs hoiem credit eū esse azinū aut lupū. ⁊ tn̄ quisqꝫ retinet formā suam. q̄ꝫuis oculi nr̄i decipiāt̄. ⁊ ad aliā spēm erroneo iudicio deducant̄: Sic symō magꝰ ꝑstrinxit oculos neronis ⁊ carnificꝫ q̄ decollando arietē credidit se symonē decollasse. in oculis suis ministerio demonis ꝑstrictis deceptus. Itē habet̄ de sctō Machario egyptio heremita ꝑut Uincētius narrat in speculo hystoriali libro. xviij. ꝙ cū q̄dam egyptius vesano amore vxoris alteriꝰ langueret. nec ad effectū concupiscentie sue ꝑuenire potuisset

eo ꝙ illa ꝟginitatis sue coniugē nimis amaret. ⁊ maleficū preca
tus est vt aut ab ea se amari faceret. aut a marito ꝓprio repudia
ri. qui multis allectus muneribus solito sue artis ingenio fecit il
lam equā videri. Itaq3 vir eius turbatus ꝙ equā sub lectulo ia
centē videret ingemiscens flebat. eo ꝙ illā alloquens nullū respō
sum audire poterat. Adductis ergo p̄sbiteris q̄d illa pateretur
ostendit. ⁊ nec sic q̄dem calamitatis causam agnouit Alligatam
igitur eā in morem iumenti ad desertū duxit. Cū iam celle sanc
ti Macharij appropinq̄ret monachi arguebant cū cur cū equa
ad monasterium veniret. vxor inquit mea hec fuit. sed in equam
conuersa iā tercia dies est ex quo cibum non sumpsit. Quod cuz
sancto Machario (cui iā deus hoc ip̄m notū fecerat) retulissent
Uos inquit equi estis ⁊ equorū oculos habetis. Illa nāq3 mu
lier est. nec in illam figurā transfigurata videtur nisi in eorū ocu
lis qui prestigij vanitate falluntᷣ. Mox ēm aquā bn̄dictā3 infun
dens orōne cōpleta subito eam oīmibus videri feminā fecit. eāq3
reficī iussit ⁊ cum viro suo reuerti dicens: Nūq3 a cōmuniōe san
ctorū misteriorū neq3 ab ecclesie orōne discedat. Hec ēm idcirco
ꝓpessa est quia ꝑ q̄nq3 septimanas misteria diuina nō attigerat
Ecce igitᷣ ꝙ non omniū oculi perstricti erant. q̄a oculi beati ma
charij non erant perstricti Sigismūdus. Profecto hec hysto
ria multū facit ad propositū Ulricus. Certe quadā vice ea de
re cū colendissimo domino Ottone ex comitibꝰ de sonnenberch
episcopo Constantiensi. q̄ etiam multarū rerū cognitionē habet
ac litteris pro magno desiderio intendit me disputasse memini:
hic eandē hystoriam in mediū attulit. que me in materia presti
gij ꝓpter eiusdē etiam dn̄i episcopi autoritatē ⁊ frequens studiū
sui. cuius etiam ego humilis famulus existo. ⁊ sub clementie eiꝰ
etiam alis me foueo plurimū mouit Sigismūdus. Cuperez
audire aliquos modos q̄bus apud oculos hominū vna res ap
parere ꝓ alia possit Ulricus. Saluo iudicio melius sentien
tium duos vel tres adducā modos ſm ꝙ ego meo ignaro inge
nio colligere potui. ⁊ iuxta mentē beati Thome sup̄ secūdo sentē
tiarū di. viij. ac aliorū doctorū videtᷣ mihi dici posse ꝙ vno modo

dyabolus possit ludificare sensus nostros ab interiori mouendo fantasmata et silitudines rerū existētiū in virtute hymaginatiua faciendo eas ad organa sensuū exteriorum defluere: sicut qñz ptingit in somnijs. Nam ex motu fantasmatū in somnijs cū defluxu corum ad organa sensuū exteriorum. sicut ad oculū vel tympanuz in quo fundatur auditus. et sicut visus in oculo apparet nobis qꝫ multa videamus atqꝫ audiamus. Ita nobis vigilantibꝰ aliqñ apparet qꝫ multa videamus sicut patet in freneticis et acute febricitātibus etc. Secūdo mō ex vehemēti pversione intentōnis ad fantasmata. q̄ facit vt similitudo rei res ipa videatur. Sicut vult Augustinus dicens. qꝫ q̄dam tanta pversione recogitabat cuiusdā mulieris hymaginē. qꝫ ei carnaliter pmisceri vigilans videbatur Cū igitur demon non ignorat hos modos. dico qꝫ demon possit ita organa sensuū disponere qꝫ vna res apparebit p alia. Sicut ex abūdantia humoris colerici videtur gustui qꝫ oīa sint amara. cū tamen aliquando sint dulcia. et ex descēsu humoris sanguinei vel vaporis ignei ad oculos videtur nobis que exterius apparent qꝫ sint rubea. Secūdo dico qꝫ dyabolus pt ita disponere medium qꝫ vna res videbitur alia. Et s̄m sanctū Bonauenturaz aliqñ ex dispositione candele p artem pfecte palee videntur serpentes esse. et hmōi experimenta etiā multa fiunt a ioculatoribus. Cuz autez dyabolus magister sit ioculatorum nemini dubium q̄n dyabolus subtilius hec operari possit. Item aliquādo non res sz similitudo rei et figura videtur. Itaqꝫ s̄m glosam beati Augustini btūs Petrus vidit quoddā vas mitti de celo in terram. in quo erant oīa q̄drupedia serpentia terre et volatilia celi. vt dr Actuū. x. que nāqꝫ non corpa erant sz hymagines: Eadem visione sanctus Benedictus totū mundū vidit Nā in legenda sua dicitur qꝫ totus mūdus velut sub vno sol' radio collectus añ oculos eius adductus est. ecce qꝫ erant rerum hymagines

Capitulū Octauū.

Sigismūdus. Ex p̄missis itaqꝫ moueor ad alias q̄stiones. videlicet An super lupum vel baculū vnctū ad conuiuia veniant. et mutuo comedant et bibant ac se inuicem cognoscant.

Sigismūdus Gauderem etiam opinionē tuā desup libenter
audire reuerende doctor Ulricꝰ. Ex predictis cognouisti quō
quandoqꝫ in somno quādoqꝫ in vigilijs fit repñtatio hymagina
tionū tam fortiū. ꝙ homo credit se essentialiter hoc vel hoc vide
re vel facere. Audisti etiam ꝙ dyabolus qñꝫ pstringit oculos et
alios sensus hoim. ita vt homines autument se hoc vel hoc face-
re. Etenī vt me satius intelligere possis introducā hystoriā ex le
genda sancti Germani. Dicitur enī ibidem. ꝙ cuꝫ predictus san
ctus nocte quadam in aliqua domo hospitaretur. factum est vt
postqꝫ cenauerint ꝙ mensa iterū pararet. Admirās scūs germa

nus quesiuit ab hospitibus cui denuo mensa pararet. q cum di-
ceret q bonis illis viris z mulierib⁹ qui nocte incedūt mensaz p̄
pararent. Nocte itaqz illa statuit sanctus Herman⁹ vigilare Et
ecce vidit multitudinē demonū ad mensam in formis viroruz et
mulierū venientē. q eis precipiens ne abirēt cūctos de domo ex-
citauit. quesiuitqz si psonas illas agnoscerent. q cum omnes vici
nos z vicinas dicerent eē. misit ad domos singulo℞. z ecce in su-
is lectis sunt inuēti. z adiurati postea demones p sanctū Herma
nū se esse spiritus malignos dixerūt qui sic homies illudebāt Ec
ce q spūs se loco aliarū personarū ostendere pnt. ita q ppe vt ho-
mines existimēt hmōi hymagines veras psonas esse: Et sic ex il
la hystoria habes q eadem hora pt hō esse in vno loco. z nihilo-
minus p spiritū apparere in alio Sicut illi homines hora noctis
fuerunt in domibus in lectulis suis: z eadem hora co℞ hymagi
nes prestigio dyabolico apparuerūt in domo hospitis cenantes
Sic etiā de symone mago dr in legenda sancti Petri. q symon
eadem hora in pclaui erat cū nerone. z foras loqbatur ppło. id ē
hymago eius per dyabolū foras loqbatur populo. Sic idē in
bonis spiritibus z angelis ptingere solitū fuisse legimus: Nam
beato Ambrosio videbat q facerz officiū in exequijs sācti Mar
tini in ciuitate Thuronensi. Dixit em̄. ego fuerā exequiū pbui
sed vltimā orationē vobis excitantib⁹ explere nō potui. Et reue
ra ita inuentū fuit sicut ipe retulit. z tn̄ Ambrosius eo tūc in ciui
tate Mediolanensi fuit. que ad plures dietas distat a thurone
Vn̄ fm Egidiū in quodā quodlibeto dicit q bonus angel⁹. in
forma beati Ambrosij fuerat in ciuitate thuronensi. z corp⁹ bea-
ti Ambrosij fuerat in ciuitate mediolani Sigismūd⁹ Ad quē
finem pperat hec instructio Vlricus Ad hoc vt pcludā q ho
mies sepe existimāt se videre alios hoies in certo loco pstitutos
quo℞ tn̄ hymagines dūtaxat vel in spiritu bono vel malo videā-
tur Sigismūdus. Sed q ecōtra. an ne qnz phitonice mulie-
res credāt se pficisci in aliū locū. cū tn̄ remaneāt in domo sua.
Vlricus Supius iā audisti exēpla vn̄ sepius credit hō se esse in
alio loco vbi non est. ergo bn̄ dicit textus in. c. episcopi. xxvi. q. v.

Illud etiã nõ est omittendũ. q quedam scelerate mulieres retro
post sathanam ɔuerse demonũ illusionibus seu fantasmatib⁹ se-
ducte credũt se ꝛ ꝓfitent cum dyana nocturnis horis dea paga
norũ vel cũ herodiade ꝛ innumera multitudine mulierũ eq̃tare
sup quasdã bestias ꝛ multa terraꝝ spacia intẽpeste noctis silẽtio
ptransire. vel eius iussionib⁹ obedire velut domine. ꝛ certis noc
tibus ad eius seruitiũ euocari Sed vtinã he sole in sua pfidia pe
rijssent. ꝛ nõ multos ad infidelitates interitũ secũ pertraxissent
Nam ꝛ innumera multitudo hoĩm hac falsa opinione decepta
vera esse credit. ꝛ credẽdo a recta fide deuiat. hec textus Sigis
mũdus. Nõne ceteri hoĩes pñt equitare ꝛ ambulare de loco ad
locũ: tã de die q̃ de nocte. qd igit ipis talibus mulierib⁹ obstat

Ulricus. Certe non denego quin hmõi mulieres ꝛ eq̃tare ꝛ
ambulare tam super asinũ vel bouẽ q̃ sup equũ vel camelũ. sicu
ti alij hoĩes ꝛ more alioꝝ hoĩm. Nos aũt in isto casu loquimur
fm q se extendit vltra ɔmunem hoĩm cursum. s. vt nõ possint in
hora ad decẽ vel. xx. miliaria ꝓficisci Sigismũdus Si igitur
sic vadũt de loco ad locũ ꝛ ɔuiuia sua visitant vt dictũ est supra.
vñ igit prouenit q hoĩes in alijs ciuitatibus extñtes quos antea
nũq̃ viderunt cognoscũt Ulricus. Ex pmissis claret solutio.
qm p impressiones hymaginationũ seu repñtationem hymagi-
nũ ministerio demonũ factã hoc pcipiunt. credentes se sensu cor
poralis presentie cognouisse

Capitulũ vndecimũ

Sigismũdus. saturati iã sumus de pmissis disputationibus Nunc de
vlteriori questione interrogemus. videlicet vtꝝ dyabolus in for
ma hoĩs possit huiusmodi mulieribus incubando cõmisceri. et
an ex hmõi coitu possint generari pueri. Ulricus. Quãuis in
superioribus plene tum autoritates ꝛ rationes tũ etiã exempla
et hystorie pro decisione huius questionis sint satis introducte
Ut tñ finem materie habeamus dico q ex incubo ꝛ muliere nõ
procreatur hõ: Nec vnq̃ inuentus est hõ qui ex spiritu et mulie
re natus sit: preterq̃ saluator dominus noster iesus christus qui
summi dei patris misericordia dignatus est sine virili ɔmixtiõe

de spiritu sancto et gloriosissima virgine maria in mūdum nasci
Absit igit̃ apud me q̄ homo sine hoīe de spiritu ꝛ maledicta mu
liere debeat nasci. Nec obstat. q̄ in comedia Plauti poete de
Amphitrione legit̃. q̄ hercules ex ioue deo ꝛ alckmena muliere
amphitrionis natus sit. ꝛ sic mediusfidius dicat̃. quasi medius fi
dius. q2 fabula poetaꝝ nephandissimaq3 fictio est. Sigismū
dus. Quid igit̃ respōdes ad allegatā glosam Geñ. primo vbi dr̄
gygantes ex tali coitu natos esse Ulricus. Dico q̄ glosa opi
natiue loq̄tur ꝛ nō ꝯcludit Sigismūdus. Quō igit saluas te
xtū qui dicit q̄ exinde nati sunt gygantes Ulricus Dico q̄ iō
tunc surrexerūt gygātes. i. hoīes potentes ꝛ magnanimi qui ꝓp
ter eoꝝ potentiā ꝛ magnanimitatem dicti sunt gigātes Sigis
mundus: Quid igit̃ sentis de merlino in britānia nato Ulri
cus. Sentio q̄ fuerit verus homo Sigismūdus. Cuius fili⁹
est ergo Ulricus Utriusq3 hoīs tā viri q̄3 mulieris Sigismū
dus Quō igitur mater eius corā rege britānie confessa fuit se de
incubo ꝯcepisse eū Ulricus Ne iudice errauit mulier a demo
ne illusa credens se merlinū de semine incubi cōcepisse Sigis
mūdus. Unde igitur ꝯceptus est talis merlinus Ulricus Sic
arbitror. q2 forte mater merlini prochdolor dedicauerat se dya
bolo. vñ dyabolus hymaginatiōem eius (vt premisimus) sedu
cens. sensusq̄ eius perstringens quasi eidem ꝯmisceretur. cui⁹ eti
am corp⁹ prestigiū tumidū fecit. quasi fetu grauida incederet. ac
adueniente tp̄e ficti ꝑtus flatum diuina permissione propter ei⁹
mulieris incredulitatem in corpore eiusdem mouerit. vñ ipa exi
stimans se grauatam ꝛ fecūdam ac prolem parere debere Itaq3
ipe dyabolus diuina ꝑmissione ob incredulitatē mulieris in vē
tre eiusdem dolorem immiserit. ꝛ huiōi flatū extinguēdo aliquē3
puerū alicui hoī furatū supponēdo a ꝑparentiā fecit occulto suo
prestigio. quasi talis puer de tali muliere nat⁹ fuisset. quē ex post
mater suscipiens credens de corpore suo exisse enutriuit cū tamē
talis puer ab alijs hoībus prenatus fuerit. ꝛ p̄ dyabolū subtrac
tus Sigismūdus.. Sic audio q̄ dyabolus pōt hoī subtrahe
re puerū suum. ꝛ deferre ad aliū locū ꝛ supponere alteri Ulri

cus. Permittēte deo potest: ꝛ p̄sertim nō baptisatos pueros sur ripere Sigismūdus. Ostende hoc autoritate vel exēplo Ulricus. Dyabolū sup puerum nō baptisatū habere ptātem certū habeas ex decreto in. c. postea. ꝛ in. c. sacerdotes. de cōse. dist. iiij vbi textus ait. Sacerdotes cū per exorcismi graciā manū credētibus imponūt. ꝛ habitare malignos spūs eoꝝ mentes ptradicunt. quid aliud faciunt. nisi ꝙ demonia ejciūt. Itē textus in. c. dehinc. eadem dist. dicit. Dehinc iterū exorcisat dyabolus vt suam nequiciā cognoscens iustū super se dei iudiciū timēs recedat ab homine. nec iā ptendat arte sua subuertere. Ecce ꝙ dyabolus arte sua pōt subuertere pueros non baptisatos Ex his infero ad proles ꝛ pueros quos vulgus opinat̄ de milite colomensi p mulierem procreatos. prout superius in hystoria tactū est Sigismūdus. Dic queso. p quo nāqꝫ habuisti illū militem incognitū Ulricus Pro incubo ꝛ dyabolo Sigismūdus Pro quo āt filios illos habes Ulricus. Ego saluo tn̄ iudicio melius sentiēnum reputo illos p veris hoibus. aliciū tn̄ surreptis ꝛ ibi (vt premissum est) suppositis Sigismūdus. Qualē aūt existimas illā mulierē fuisse. quā ille ciuis cicilie in mari arripiēs vxorem duxit. vt supra dictū est Ulricus. Pro succuba. ꝛ sic pro dyabolo Sigismūdus. Pro quo āt reputas filiū p ipsam vt putabatur genitū. ꝛ postea in mari p eandem surreptū Ulricus. Pro dyabolo qui sic in forma pueri illis apparuit. Nam vt Helinādus in eadem hystoria sentit inquiēs. si talis puer fuissꝫ verus homo fuisset nemini dubiū quin postqꝫ mater eūdem in mari arripuerit mare ipm tanqꝫ cadauer ad littus eiecisset. quod tn̄ factū nō fuit: qꝛ talis puer disparuit ꝛ amplius visus nō fuit. natura autē maris est oīa cadauera ad littus proijcere Sigismundus Non ne plures opinant̄ ꝙ dyaoolus vt succubus possit cū hominibus coire ꝛ sperma assumere. ac expost vt incubus in mulierē infundere. ꝛ exinde prolem generare Ulricus. Mihi non videtur fieri posse. dato em̄ ꝙ sperma taliter colligere ꝛ immittere possꝫ hoc tn̄ ad generandū nō sufficit. qm̄ vt consiliator differētia. xxv. ait Scire debēs ꝙ istud mēbrum puta testiculi nō est princeps sꝫ tm

tis generatiue. q̄uis virtus in eo sit vt opinat᷑ Galienus: q̄z illud
non p̄t agere suā operatōem p̱ se. nisi per spiritū emissum a corde
temperatū qualitate ꝛ q̄ntitate propter qd virtus cordialis que
mēsurat hūc calorem vt possit facere suas operatōes sit principa
liter generatiua. vt virtus que est in hoc membro est ei seruiens:
et si aliquod in hoc habet dominiū illud est particulare. vñ mi-
hi videtur ex illa theorica. ꝙ cū dyabolus hmōi spiritū a corde
principiantē ꝛ illā generationis virtutē assumere non posset. cla
rū erit ꝙ q̄uis forte assumat sperma ex proiectōe dūtaxat hmōi
spermatis alijs non ꝯcomitantibus nihil generari poterit Si
gismūdus. Ex supradictis ꝛ iam deductis video te pedem fige-
re super eo. ꝙ aut hmōi pueri sint fantastici aut vero alibi surrep-
ti ꝛ sic suppositi Ulricus. Bene habes. ꝛ in illā partē videt᷑ de
clinare Uincētius in tercio libro hystorie natural' caplo. cxxviij.

Sigismūdus. Nūc satis mutuo inter nos hac de re discep-
tauimus. Expedit p̱ memorie tenacitate vt nūc paucis verbis
determinatōis conclusiones p̱ epilogū detegere coneris Ulri
cus. Saluo igit᷑ iudicio doctoꝝ quorūcunqȝ melius sentientiū
quorū determinatōi me submittere non recuso. quātū mihi visū
fuerit dicam Est igit᷑ mee opinionis determinatio

¶ Prima. ꝙ dyabolus neqȝ p̱ se neqȝ ministerio hoīm pōt ele-
mentis hominibusqȝ ꝛ aīalibus nocere. vel homines ad generā
dum impotētes reddere nisi qñ occulto dei sȝ nūq̄ȝ iniusto iudi-
cio. vel ob penā delictorum nostroꝝ. vel ob meritū temptatōis
nostre augmentandū. siue ob diuine maiestatis gloriā magis ti-
mendā ꝛ per nos colendā. seu ob aliā causam deuȝ mouentē ip̄a
clementissima pietas permiserit

¶ Secūda determinatio est. ꝙ cū ipsa dei ꝓuidentia occulto
sue bonitatis iudicio dyabolo nocēdi potestatē permiserit ꝙ ip̄e
dyabolus hmōi potestateȝ ampliꝰ extēdere q̄z sibi a summo deo
concessum fuerit non poterit ꝛc.

¶ Tercia determinatio est. ꝙ q̄uis dyabolꝰ p̱mittente diuina
clemētia ob incredulitatem hoīm vel aliam causaȝ superiꝰ enar
ratam posset perstringere aliosqȝ sensus hominum obstruere.

ita vt hoīes credant se alicubi esse vbi tñ non sūt. vel videre id qđ in se tale non est. vel apparere aliter q̄ sit: hominē tñ vel aīalia in aliam speciē veraciter immutare non potest

℄ Quarta determinatio est. q̄ hmōi malefice mulieres p mul ta miliariū spacia in noct silētio nō pficiscunt. nec mutuo taliter pficiscendo conueniunt. sed dūtaxat ipis somniantib⁹ vel hymagi natione forti (vt premissum est) laborātibus p repñtationē specie rum similitudinariā a dyabolo eis impssarum hec ⁊ alia eis ap parent. q̄ postea eis euigilantibus vt sic illuse credūt

℄ Quinta determinatio est. q̄ dyabolus siue vt incub⁹ siue vt succubus pueros generare nullo mō p̄t. Sed hmōi pueri si in uenti fuerint. vel suppositi pueri vel fantastici existūt:

℄ Sexta determinatio est. q̄ solus deus futuroꝝ certus est in spector. ⁊ solus cogitatōes hoīm nouit. Quāq̄ dyabolus p se siue p magos siue maleficos vera ⁊ futura p̄dicere aliter nō p̄t. nisi ea q̄ ipse pre subtilitate sue nature et priori consideratione astroruꝫ et elementorū dispositione accidere debere noscit. vel que accep ta licentia a deo facere intendit. vel ab hominibus ad faciendūꝫ psuadere in coꝝ mentes suggerendo proposuit. vel q̄ ex morib⁹ et gestu hoīm coniecturando dep̄hendit. nihilominus tamen ipse sepe fallit et fallitur

℄ Septima determinatio est. q̄ q̄uis effectualiter hmōi ma ledicte mulieres nihil efficere pñt. nihilominus tamē q2 instigā te dyabolo tales mulieres vel ob desperatōem vel ob paup tatē vel odia vicinoꝝ vel alias tēptationes per dyabolū immissas q̄ bus nō resistūt. a vero ⁊ pijssimo deo recedētes sese dyabolo ho locaustomata ⁊ oblationes offerendo apostotāt hereticā prau i tatē sectantes. Et propterea succedit

℄ Ultima determinatio. videlicet q̄ pp ter hmōi apostosiā a fi de christiana ⁊ corruptā voluntatē possunt tales scelerate ac ma lefice mulieres que a deo largissimo apostotarunt ⁊ dyabolo sese dedicauerūt de iure ciuili ac diuino igne cōcremari vel quocūq̄ alio supplicio ad mortē cōdemnari. put dicit in lege multi. Codi ce de maleficis ⁊ mathematicis.

¶ Vos igit͛ o mulieres mementote ꝑfessionis vestre in baptis-
mo facte. ac cū dyabolus vos tēptauerit estote fortes ꝛ suis sug-
gestionibus resistite. ꝛ resistendo signo scē crucis vosipās arma
te sciētes ꝙ aduersus vos nullā habebit ꝑtātem. qm̄ ꝯtra h̄ sig-
nū nullū stat periculū. Sumite exemplū beate Justine. in cuius
legenda ita legit͛. Erat em̄ q̄dā virgo in anthiochia ciuitate Ju
stina nomine. quā q̄dam scholasticus noīe agladius videns fre-
quēter ire ad ecclesiā in amorē eius incidit: multosq̧ ad eā trans-
mittens in vxorē petijt. q̄ cum oībus diceret xp̄o celesti sponso se
esse desponsatā. Jlle ꝯgregata viroꝝ multitudine voluit eā ꝑ vi
rapere. Sed nō potuit. tūc iratus abijt ad cyprianū magum ꝓ
mittens sibi duo talenta auri. vt iustinā per maleficia sua caperꝫ
qui per magicas vocauit demonem. ꝛ ait illi. amo virginē de ga
lileis. potes ne eaꝫ ꝑsuadere ꝛ adducere mihi. qui ꝓmisit ei dicēs
Accipe hoc medicamentū ꝛ sperge circa domū eius. et ego sup
ueniens paternū sensum ei inijciam. ꝛ statim obaudiet mihi. Cū
q̧ cyprianus ita fecisset sancta virgo tercia nocꝭ hora ad orōeꝫ
surgens sensit impetum demonis. signauit itaq̧ se ꝛ domū suaꝫ
signo sancte crucis. ꝛ demonē illo signo exsufflauit. Qui veniens
ad cyprianū ꝯfusus ꝛ cur virginē nō adduxisset requisitus ait.
Vidi quoddā signū ꝛ tabui. Jteꝝ cyprianus ꝑtem magicam
aliū demonē eo fortiorem vocauit. ꝛ simili mō fecit. ꝛ sil͛r eidem
accidit. Tādem vocauit ipsorum demonū patrem ꝛ ait illi. que
nā est infirmitas vestra. victa est em̄ ꝟtus vestra ab vna virgine
Rn̄dit dyabolus. nūc adducā eā ad desideriū corruptōis. tu tn̄
paratus sis. Tūc dyabolus in specie ꝟginis ad iustinā intrauit
et sedens sup lectum eius tēptando eam dixit. Hodie missa sum
ad te a xp̄o vt viuam tecū in castitate. multum em̄ video te vexa
tam abstinentia. Sancta aūt iustina dixit. merces q̄dem multa
labor vero modicus. Dixit ei dyabolus. deus in paradyso bn̄di
xit adā ꝛ euam dicēs. crescite ꝛ multiplicamini. puto ergo ꝙ si in
virginitate manserimus iudiciū incidam⁹. qꝛ verbum dei ꝯtem
nimus. Cūq̧ sancta ꝟgo turbata surrexerit ꝛ ꝑ spm̄ sanctū sense
rit quis esset qui ei loqueretur. signo crucis se signās dyabolum

exsufflauit, qui disparuit. Deinde dyabolus cōfusus Cypriano
apparuit. qui dixit ei. ꝛ tu nāq; victus es vt ceteri subditi tui quō
eni victi estis ab vna virgine xpiana. dic mihi q̄ sit virtus victo-
rie eius. Qui rn̄dit. dicere tibi nō possum. vidi quoddā terribile
signū ꝛ tabui. Si aūt virtutes huius signi vis addiscere: iura mi
hi q̄ nūq̄ a me velis discedere. Qui cū iurasset ait illi. vidi signū
crucifixi ꝛ tabui: ꝛ sicut cera a facie ignis fluxi. Cui dixit cypria-
nus. Ergo crucifixus maior te est. Qui rn̄dit. etiam maior omī
bus est. qꝛ desertores dei accipiūt ab eo sententiā ignis. Cypria
nus aūt ait. festinabo igit̄ vt amicus fiam crucifixi. ne talē penā
incurram. Dyabolus rn̄dit. Jurasti nāq; mihi. Cyprianus ait:
ꝯtemno te ꝛ omēs fumigantes virtutes tuas. neq; ipm tibi de
nego. ꝛ me ꝯsignans dico: gloria tibi xp̄e. ꝛ tu demon recede a
me: Abijt ergo dyabolus ꝯfusus. ꝛ cyprianus xpianus fact⁹ est
Ecce ergo quāte ꝟtutis fuerit ꝛ hodie existat signū sancte crucis
quo nos signare dignet̄ xp̄s qui pro nobis in ligno crucis seip-
sum offerre ꝛ nos saluos facere dignatus est. qui viuit ꝛ regnat
in secula benedictus A M E N

¶ Accipe igitur gloriosissime princeps hanc disputatōem hu-
ius tractatus. quē ad honorē tue excellentissime ꝛ bonarū men-
tium serenatōem sub tue celsitudinis emendatōe elaboraui Et si
quid minus officiose elaboratū ꝛ seu a tramite veritatis deuiare
inueneris, illud ignorātie mee potius q̄ ꝑsumptuositati attribue
et me seruulū tuū ꝯmendatū graciliter suscipe. Vale igit̄ felix
eternū patrie decus. deoq; ac omī populo amabilis colendissi-
me princeps. Ex Constantia anno domini. M.cccc.lxxxix. die
decima mensis Januarij.

Tue celsitudinis humilis consiliarius ꝛ seruulus
Ulricus molitoris de Constātia decretoꝝ doctor